

Valstybinio audito ataskaita

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖS
ŪKIO MINISTERIJOJE ATLIKTO
FINANSINIO (TEISĖTUMO) AUDITO
REZULTATŲ

2014 m. liepos 15 d. Nr. FA-P-10-9-44

Su valstybinio audito ataskaita galima susipažinti
Valstybės kontrolės interneto puslapyje
adresu www.vkontrole.lt

TURINYS

<u>IŽANGA</u>	<u>3</u>
<u>AUDITO APIMTIS IR METODAI</u>	<u>4</u>
<u>PASTEBĖJIMAI, IŠVADOS, REKOMENDACIJOS</u>	<u>6</u>
<u>1. Dėl ministerijos konsoliduotųjų biudžeto vykdymo ir finansinių ataskaitų rinkinio</u>	<u>6</u>
1.1. Dėl laisvos žemės apskaitos Nacionalinėje žemės tarnyboje	6
1.2. Dėl gautinų sumų apskaitos Nacionalinėje žemės tarnyboje	8
1.3. Dėl gautinų sumų apskaitos Žemės ūkio ministerijoje	13
1.4. Dėl nematerialiojo turto apskaitos Nacionalinėje mokėjimo agentūroje	14
<u>2. Pastebėjimai dėl valstybės turto ir lėšų valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo</u>	<u>15</u>
2.1. Dėl veislininkystei finansuoti skirtų paramos lėšų	15
2.2. Dėl lėšų žirgų genetiniams ištekliams išsaugoti naudojimo	20
2.3. Dėl tarnybinių kelionių organizavimo paslaugos pirkimo	22
2.4. Dėl tarptautinio ristūnų žirgų renginio paslaugos pirkimo	26
2.5. Dėl viešojo pirkimo metu padarytų neteisėtų sprendimų ir patirtos materialinės žalos	27
2.6. Dėl biudžeto lėšų naudojimo darbo užmokesčiui už priverstinės pravaikštos laiką	30
2.7. Dėl nepagrįsto grąžinamų paskolų ir palūkanų priskyrimo biudžetinių įstaigų pajamoms	31
<u>3. Kiti pastebėjimai</u>	<u>32</u>
Dėl atstovavimo valstybės įmonėse	32
<u>4. Rekomendacijos</u>	<u>33</u>
<u>PRIEDAI</u>	<u>36</u>

IŽANGA

Audito tikslas – įvertinti valstybės biudžeto asignavimų 2014 metams planavimą teisėtumo požiūriu, 2013 metų konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių duomenis ir pareikšti nepriklausomą nuomonę; įvertinti valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumą ir pareikšti nepriklausomą nuomonę.

Audituojamas subjektas – Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija – yra Lietuvos Respublikos valstybės įstaiga, vykdanči įstatymų ir kitų teisės aktų jai pavestas žemės ir maisto ūkio, žuvininkystės ir kaimo plėtros valstybės valdymo funkcijas ir įgyvendinanti šiose srityse valstybės politiką. Ministerija formuoja valstybės politiką žemės ir maisto ūkio, žuvininkystės (išskyrus žuvų išteklių išsaugojimą ir kontrolę vidaus vandenyse), kaimo plėtros, žemės reformos, žemėtvarkos, geodezijos, kartografijos, nekilnojamojo turto kadastro, žemės naudojimo valstybinės kontrolės, žemės ūkio ir kaimo gyvenamųjų vietovių infrastruktūros inžinerinės plėtros ir techninės pažangos, atsinaujinančių energijos šaltinių plėtros, mokslo, mokymo, švietimo, novatoriškų technologijų taikymo žemės ūkyje, maisto pramonėje ir žuvininkystėje, melioracijos ir melioracijos investicijų, augalininkystės, gyvulininkystės, augalų apsaugos, sėklininkystės, veislininkystės, žuvivaisos, fitosanitarijos ir veterinarijos, tautinio paveldo srityse.

Žemės ūkio ministerijos savininko teises ir pareigas įgyvendinanti institucija – Lietuvos Respublikos Vyriausybė.

Audituojamu laikotarpiu Žemės ūkio ministerijai vadovavo ministras Vigilijus Jukna, vyriausiojo buhalterio funkcijas atliko Buhalterinės apskaitos skyriaus vedėja Gileta Buitkienė.

Audituojamas laikotarpis – 2013 metai.

Valstybinio audito ataskaitoje pateikiami tik audito metu atlikti ir nustatyti dalykai, o nepriklausoma nuomonė dėl konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių duomenų, valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumo ir jų naudojimo įstatymų nustatytiems tikslams pareiškia valstybinio audito išvadoje.

AUDITO APIMTIS IR METODAI

Finansinis (teisėtumo) auditas atliktas pagal Valstybinio audito reikalavimus, Tarptautinius audito standartus ir Tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus, siekiant gauti pakankamą užtikrinimą, kad metinėse konsoliduotosiose finansinėse ir biudžeto vykdymo ataskaitose nėra reikšmingų iškraipymų, o valstybės lėšos ir turtas valdomi, naudojami ir jais disponuojama teisėtai. Visiškas užtikrinimas neįmanomas dėl audito apribojimų ir to fakto, kad netikrinome visų (100 proc.) ūkinių operacijų, ūkinių įvykių ir sudarytų sandorių. Audito metu buvo atlikta išsami rizikos analizė, apskaitos ir vidaus kontrolės sistemų tyrimas. Audito procedūros buvo atliktos svarbiausiose audito srityse, atrinkus audito pavyzdžius, kurie geriausiai reprezentavo visumą.

Dėl konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinio

Audito metu vertinome Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos 2013 metų konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinį. Jį sudarė Finansinės būklės ataskaita, Veiklos rezultatų ataskaita, Pinigų srautų ataskaita, Grynojo turto pokyčių ataskaita ir Finansinių ataskaitų aiškinamasis raštas, parengti pagal 2013 m. gruodžio 31 d. duomenis.

Žemės ūkio ministerijos konsoliduojamų subjektų grupės turto ir atitinkamai finansavimo sumų, įsipareigojimų ir grynojo turto likutis, kaip nurodyta Finansinės būklės ataskaitoje, 2013 m. pradžioje buvo iš viso 86 861 519,2 tūkst. Lt, pabaigoje – 86 861 519,2 tūkst. Lt.

2013 m. konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinys sudarytas remiantis ministerijos, 8 jai pavaldžių biudžetinių įstaigų, Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos ir Lietuvos agrarinės ekonomikos instituto finansinėmis ataskaitomis.

Dėl konsoliduotųjų biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio

2013 metų biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinį sudarė Biudžeto sąmatų vykdymo ataskaitų aiškinamasis raštas, Biudžetinių įstaigų pajamų įmokų į biudžetą, biudžeto pajamų iš mokesčių dalies ir kitų lėšų, skiriamų programoms finansuoti, ataskaita, Biudžeto išlaidų sąmatos vykdymo ataskaita, Finansinės nuomos (lizingo) ir pirkimo išsimokėtinai įsipareigojimų ataskaita, Mokėtinų ir gautinų sumų ataskaita ir Nepanaudotų biudžetinių įstaigų pajamų įmokų į valstybės biudžetą, valstybės biudžeto pajamų iš mokesčių dalies ir kitų lėšų, skiriamų programoms finansuoti, ataskaita, parengti pagal 2013 m. gruodžio 31 d. duomenis.

2013 m. konsoliduotosios biudžeto vykdymo ataskaitos sudarytos remiantis ministerijos ir 8 jai pavaldžių biudžetinių įstaigų biudžeto vykdymo ataskaitų pagrindu.

Žemės ūkio ministerija ir jai pavaldžios įstaigos 2013 metais vykdė 8 programas:

Kaimo plėtra ir verslo skatinimas (kodas 01.001);

Žemės ūkio rinkos reguliavimas ir pajamų palaikymas (kodas 01.002);

Žemės ūkio, maisto ūkio ir kaimo plėtros politikos formavimas ir administravimas (kodas 01.003);

Žuvininkystės plėtra ir konkurencingumas (kodas 02.001);

Žvejybos kontrolė ir žuvų išteklių išsaugojimas (kodas 02.002);

Žemės tvarkymas ir administravimas bei erdvinės informacijos infrastruktūros vystymas (kodas 03.001);

Žemės reformos vykdymas (kodas 03.002);

Fitosanitarija, augalų dauginamosios medžiagos ir grūdų kokybės kontrolė, veislių tyrimai (kodas 04.001).

2013 metais programoms įgyvendinti panaudota 3 197 186,4 tūkst. Lt asignavimų: 3 181 807,5 tūkst. Lt išlaidoms apmokėti (iš jų – 110 978,6 tūkst. Lt darbo užmokesčiui) ir 15 378,8 tūkst. Lt turtui įsigyti.

Dėl lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumo

Vertinome ministerijos ir jai pavaldžių įstaigų valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumą ir jų naudojimą įstatymų nustatytiems tikslams. Remdamiesi rizikos analize ir įvertinę veiksnius, turinčius įtakos atskiroms audito sritims, audito procedūras atlikome:

- asignavimų planavimo ir naudojimo audito procedūras: vertinome, kaip laikomasi teisės aktų nuostatų dėl biudžetų rengimo ir vykdymo tvarkos;
- pajamų audito procedūras: vertinome už teikiamas paslaugas ir parduotas prekes gautas pajamas ir jų pervedimą į valstybės biudžetą;
- išlaidų audito procedūras: vertinome prekių, paslaugų, darbų pirkimo, darbo užmokesčio mokėjimo, pirmininkavimo Europos Sąjungos Tarybai, kitų išlaidų (transporto, ryšių, komandiruočių) teisėtumą;
- turto audito procedūras: vertinome turto įsigijimą, inventorizacijos atlikimą, valstybės turtinių ir neturtinių interesų įgyvendinimą Žemės ūkio ministerijos valdomose įmonėse ir bendrovėse.

Atliekant minėtas audito procedūras vadovautasi teisės aktais, kurie yra pateikti 1 priede.

Vertindami, kaip laikomasi teisės aktų reikalavimų, atsižvelgėme į pažeidimų poveikį ir su audituojamu subjektu aptarėme priežastis, kurios juos lėmė.

PASTEBĖJIMAI, IŠVADOS, REKOMENDACIJOS

1. DĖL MINISTERIJOS KONSOLIDUOTŲJŲ BIUDŽETO VYKDYMO IR FINANSINIŲ ATASKAITŲ RINKINIO

Audito metu nenustatėme reikšmingų Žemės ūkio ministerijos 2013 metų konsoliduotųjų biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių duomenų iškraipymų.

Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo¹ 24 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad, sudarydami finansines ataskaitas, viešojo sektoriaus subjektai turta, finansavimo sumas ir įsipareigojimus turi įvertinti vadovaudamiesi Viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartais (VSAFAS). Remiantis jais Finansinės būklės ataskaitoje pateikiama informacija turi išsamiai ir teisingai rodyti viešojo sektoriaus subjekto turto, finansavimo sumų, įsipareigojimų ir grynojo turto būklę paskutinę ataskaitinio laikotarpio dieną, o Veiklos rezultatų ataskaitoje pateikiama informacija turi išsamiai ir teisingai rodyti viešojo sektoriaus subjekto veiklos rezultatus, t. y. uždirbtas pajamas ir patirtas sąnaudas per šioje ataskaitoje nurodytą ataskaitinį laikotarpį.

Pagal minėto Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo 21 straipsnio 6 dalį, nukrypti nuo standartų galima tik esant aplinkybėms, nepriklausančioms nuo viešojo sektoriaus subjekto valios, suderinus su Lietuvos Respublikos finansų ministerija, finansinių ataskaitų aiškinamajame rašte pateikiant informaciją apie kiekvieną nukrypimą, jų priežastis ir poveikį viešojo sektoriaus subjekto turtui, finansavimo sumoms, įsipareigojimams, pajamoms ir sąnaudoms.

Įvertinus 2013 metų Žemės ūkio ministerijos konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinio teisingumą, nustatytos apskaitos klaidos, kurios daro įtaką Finansinės būklės ir Veiklos rezultatų ataskaitų teisingumui. Neatitikimai pateikti ataskaitos 1.1.1 - 1.1.4 poskyriuose.

1.1. Dėl laisvos žemės apskaitos Nacionalinėje žemės tarnyboje

Valstybinio audito ataskaitose dėl 2011 ir 2012 metų ministerijos konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinio buvo teikti pastebėjimai dėl netinkamai nustatytos laisvos žemės fondo žemės tikrosios vertės.²

Pažymime tarnybos pažangą apskaitoje registruojant valstybinės žemės sklypų, kurie yra įregistruoti Nekilnojamojo turto registre, su tikrosios žemės vertės pokyčiais susijusias ūkines operacijas ir siekį, kad buhalterinėje apskaitoje būtų užregistruota ir finansinėse ataskaitose parodyta tikslesnė laisvos valstybinės žemės plotų vertė. 2012 metų pabaigoje tarnybos finansinėse ataskaitose nurodyta 38 877 256,7 tūkst. Lt žemės vertė. 2013 metais pakeitus valstybinės žemės vertinimo metodiką, jos vertė padidėjo iki 85 591 264,8 tūkst. Lt, iš jos laisvos valstybinės žemės plotų vertė 2013-12-31 sudarė 64 698 395,3 tūkst. Lt.

¹ Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas, 2007-06-26 Nr. X-1212.

² Valstybinio (finansinio) teisėtumo audito ataskaitos: 2012-07-19 Nr. FA-P-10-6-50, 2012-07-12 Nr. FA-P-10-8-81, skelbiamos tinklalapyje www.vkontrolė.lt.

Vadovaujantis 12-ojo VSAFAS 61 ir 62 punktais, žemės vertė po pirminio pripažinimo finansinėse ataskaitose rodoma tikrąja verte, o žemės tikroji vertė nustatoma vadovaujantis Nekilnojamojo turto registrą tvarkančio subjekto atliekamo masinio vertinimo duomenimis, panaudojant žemės verčių žemėlapij.

Tarnybos nuomone, Tarnyba negali laisvos valstybinės žemės vertės nustatyti vadovaudamasi 12-ojo VSAFAS 62 punkto reikalavimais. Tarnybos teigimu, informacija apie laisvos valstybinės žemės plotus yra statistinė, apskaičiuojama aritmetiškai, todėl jų negalima registruoti kadastrė, nėra įrašytų duomenų apie valstybinės žemės sklypų geografinę vietą, jų plotus, sklypai neturi individualių numerių, jiems neįmanoma pritaikyti žemės verčių žemėlapių nustatant rinkos vertę.

Tarnyba, atsižvelgusi į Valstybės kontrolės pastebėjimus dėl netinkamos laisvos valstybinės žemės apskaitos, 2013 metais raštu³ kreipėsi į Finansų ministeriją pateikdama paklausimą, kaip taikyti 12-ojo VSAFAS⁴ nuostatas įtraukiant į apskaitą laisvą valstybinę žemę, kartu pateikdama ir nuomonę, kaip galima apskaičiuoti ir užregistruoti tikslesnę laisvos valstybinės žemės tikrąją vertę, nukrypstant nuo VSAFAS.

Finansų ministerija⁵ raštu informavo tarnybą, kad neprieštarauja šios pateiktam laisvos valstybinės žemės tikrosios vertės apskaičiavimo būdui, jei tokiu būdu gauta informacija parodytų tikslesnę laisvos valstybinės žemės vertę, tik nurodė, kad aiškinamajame rašte turi būti išdėstyti tikrosios vertės nustatymo būdai, nurodant nukrypimą nuo VSAFAS reikalavimų, jei jis yra.

Todėl tarnybos direktorius, vadovaudamasis Finansų ministerijos paaiškinimu, 2013-12-20 įsakymu Nr. 1P-(1.3)-418 pakeitė apskaitos politikos 120, 122 ir 133 punktus ir nustatė, kad laisvos valstybinės žemės vertė būtų apskaičiuojama susumavus kiekvienos Lietuvos Respublikos savivaldybės laisvos valstybinės žemės fondo vidutinės rinkos vertes: kiekvienos savivaldybės laisvos valstybinės žemės fondo vertė apskaičiuojama savivaldybės laisvos valstybinės žemės plotą padauginus iš vidutinės 1 ha rinkos vertės, apskaičiuotos remiantis Nekilnojamojo turto registrą tvarkančio subjekto (VĮ Registrų centro) atliekamo masinio vertinimo duomenimis.

Manome, kad 2013-12-31 tarnyba nurodė tikslesnę, t. y. artimesnę nustatomai VĮ Registrų centro (Nekilnojamojo turto registrą tvarkantis subjektas), laisvos valstybinės žemės vertę, palyginti su ankstesniu ataskaitiniu laikotarpiu, nes skirtingose savivaldybėse 1 ha vidutinė kaina nustatyta pagal apskaičiuotą vidutinę 2013 m. iš laisvos valstybinės žemės sklypų suformuotų ir registre užregistruotų sklypų rinkos vertę. Tačiau negalime patvirtinti, kad toks laisvos valstybinės žemės vertės nustatymas atitinka 12-ojo VSAFAS 62 punktą, reglamentuojantį, kad laisvos valstybinės žemės tikroji vertė yra nustatyta vadovaujantis Nekilnojamojo turto registrą tvarkančio subjekto atliekamo masinio vertinimo duomenimis, panaudojant žemės verčių žemėlapij. Šis vertės skaičiavimo būdas negali būti visiškai prilygintas atvejui, kai viešojo sektoriaus subjektas turi kitų patikimų duomenų žemės tikrajai vertei nustatyti, pavyzdžiui, nepriklausomų turto vertintojų nustatytą tam tikro žemės ploto rinkos vertę.

Pažymime, kad laisvos valstybinės žemės vertė finansinėse ataskaitose nurodyta ne pagal VSAFAS reikalavimus ir konsoliduotųjų finansinių ataskaitų aiškinamajame rašte nepateikta informacija apie šį nukrypimą, jo priežastis ir poveikį viešojo sektoriaus subjekto turtui ir

³ Nacionalinės žemės tarnybos 2013-08-29 raštas Nr. 1S-(4.2.)-2311 „Dėl tikrosios valstybinės žemės vertės“..

⁴ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008-05-08 įsakymas Nr. 1K-174 „Dėl viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės 12-ojo standarto patvirtinimo“ (2009-12-22 įsakymo Nr. 1K-466 redakcija).

⁵ 2013-09-25 raštas Nr. ((6.3-01)-5K-131-386)-6K-1307951 „Dėl tikrosios valstybinės žemės vertės“.

finansavimo sumoms. Taigi nesivadovauta Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo 21 straipsnio 6 dalimi. Be to, Nacionalinės žemės tarnybos patikėjimo teise valdoma žemė sudaro didelę (apie 98 proc., iš jų apie 75 proc. laisvos žemės) visos valstybės žemės dalį, todėl, finansinėse ataskaitose ją įvertinus kitu metodu nei tikroji vertė, kuri turi būti nustatoma VSAFAS nurodytais būdais, negalima teigti, kad Finansinės būklės ataskaitoje pateikiama informacija apie reikšmingo valstybės turto – žemės – tikrąją vertę pagal VSAFAS.

Jei, tarnybos nuomone, ji negali laisvos valstybinės žemės vertės nustatyti vadovaudamasi 12-ojo VSAFAS 62 p., tokiu atveju tarnyba turėtų kreiptis į Finansų ministeriją dėl 12-ojo VSAFAS 62 p. pakeitimo, kad būtų galima apskaičiuoti žemės sklypų tikrąją vertę.

Kadangi Nacionalinė žemės tarnyba nesilaikė 12-ojo VSAFAS reikalavimų, nes finansinėse ataskaitose nurodė netinkamai nustatytą laisvos valstybinės žemės tikrąją vertę, negalime patvirtinti, kad Konsoliduotojoje finansinės būklės ataskaitoje, remiantis 2013-12-31 duomenimis, teisingai nurodytas žemės (A.II.1 eil.) likutis – 64 698 395,3 tūkst. Lt (iš 85 591 288,3 tūkst. Lt) ir finansavimo sumos iš valstybės biudžeto (D.I.1 eil.) likutis – 64 698 395,3 tūkst. Lt (iš 73 332 223,8 tūkst. Lt),

1.2. Dėl gautinų sumų apskaitos Nacionalinėje žemės tarnyboje

Atsižvelgdama į ankstesnių auditų rekomendacijas, Nacionalinė žemės tarnyba (toliau – tarnyba) pagal VSAFAS reikalavimus ir kitus teisės aktus tikslino įstaigos Apskaitos vadovą (patvirtintas direktoriaus 2012-12-28 įsakymu Nr. 1P-(1.3)-528, nauja redakcija 2013 m. gruodžio 20 d. įsakymu Nr. 1P-(1.3)-418), diegdama Žemės apskaitos informacinę sistemą taisė ankstesniais laikotarpiais padarytas klaidas, tačiau audito metu vis dar nustatoma gautinų sumų apskaitos klaidų, kurios yra reikšmingos ir daro įtaką 2013 metų finansinių ataskaitų teisingumui.

Dėl neteisingai nurodytų ilgalaikių gautinų sumų už žemę

Nustatėme atvejų, kai ilgalaikių gautinų sumų sąskaitoje Nr. 1632001 „Ilgalaikės gautinos sumos už žemę“ nurodyta neteisinga jų vertė.

1 lentelė. Klaidų, aptiktų gautinų sumų sąskaitoje, pavyzdžiai

Pirkėjo pavadinimas	Buhalterinės sąskaitos Nr. 1632001 likutis Lt		Paaiškinimas
	2013-01-01	2013-12-31	
UAB „A“	124 800,00	90 103,40	Sąskaitos likutis laikotarpio pradžioje ir pabaigoje neteisingas. Apskaitoje neregistruotos 2007-2010 metais gautos sumos. Klaida -27 703,36 Lt.
UAB „R“	677 220,06	677 220,06	Apskaitoje nebuvo užregistruota, kad UAB „R“ 2006-08-28 pardavė sklypą ir įsipareigojimus mokėti už valstybinę žemę perdavė UAB „M“, kuri 2007-02-26 visiškai atsiskaitė už parduotą žemę. Klaida – 677 220,6 Lt.
LPS	289 000,00	289 000,00	LPS 2011-09-19 visiškai atsiskaitė už pirktą žemės sklypą. Klaida – 289 000 Lt.
M. Ž.	1 089 325,72	923 021,44	V. S. ir M. Ž. pagal 2007-11-20 žemės pirkimo-pardavimo sutartis pirktą žemę 2008-12-17 pardavė UAB „I“, ši bendrovė perėmė visus minėtų asmenų įsipareigojimus. Klaida – į apskaitą įtraukta 1 995 651,44 Lt suma, gautina iš V. S. ir M. Ž.
V. S.	1 072 630,00	1 072 630,00	
D.V.	459 272,33	459 140,23	2010 m. apskaitoje užregistruota 458 876 Lt

			didesnė už žemę gautina suma, nei nustatyta sutartyje. Klaida – 458 876 Lt.
A. B.	439 180,74	437 071,79	2010 m. apskaitoje užregistruota 413 873 34 Lt didesnė už žemę gautina suma, nei nustatyta sutartyje. Klaida – 413 873, 34 Lt.
J. P.	302 583,38	302 583,38	2010 m. neteisingai užregistruota žemės sklypo vertė, neregistruotos gautos įmokos. Pirkėjas 2011 m. atsiskaitė iki galo. Klaida – 302 583,3 Lt.
R. P.	618 996,82	618 996,82	2010 m. neteisingai užregistruota žemės sklypo vertė, neregistruotos gautos įmokos. Klaida – 333 968,64 Lt padidintas likutis.
L. S.	397 258,22	396 929,90	2010 m. apskaitoje užregistruota 393 318,38 Lt didesnė už žemę gautina suma, nei nustatyta sutartyje. Klaida – 393 318,38 Lt.
Nacionalinės žemės tarnybos Vilniaus skyrius	343 712,91	343 712,91	Neišsiaiškinta, kokia suma perimta iš likviduotos Vilniaus apskrities viršininke administracijos. Neaišku, iš kokių pirkėjų gautinos sumos, ar jos nebuvo sumokėtos.

Šaltinis – Valstybės kontrolės apibendrinti duomenys

Dėl gautinų palūkanų ir delspinigių už parduotą žemę apskaitos

2013 metais naujai sudarytų valstybinės žemės pardavimo sutarčių ūkinės operacijos sąskaitoje Nr. 1632001 „Ilgalaikės gautinos sumos už žemę“ buvo registruojamos teisingai, tačiau, kaip ir ankstesnio audito metu, vis dar nustatėme atvejų, kai gautos sumos iš valstybinės žemės pirkėjų, kurie įmokas mokėjo nesilaikydami ankstesniais metais sudarytų sutarčių sąlygų, 2013 metais registruotos neteisingai, nes nebuvo atsižvelgta į valstybinės žemės pirkimo–pardavimo sutartis, reglamentuojančias, kad gavus lėšų pirmiausia turi būti registruojamos palūkanos, delspinigiai ir tik po to – gautinos sumos už parduotą žemę.

Pavyzdys

Valstybinės žemės sklypų pirkėjas – fizinis asmuo S. B. – 2008-07-17 sudarė valstybinės žemės sklypo pirkimo–pardavimo sutartį Nr. P01/2008-274. Pagal sutarties sąlygas pirkėjas turi sumokėti įmokas ir palūkanas už einamuosius metus iki sausio 15 dienos. Pirkėjas mokėjo įmokas kiekvienais metais, tačiau nesilaikydamas sutartyje nustatytų mokėjimo terminų ir sąlygų, tai yra mokėjo tik metinę už žemę nustatytą sumą – 102 857,14 Lt, bet nemokėjo palūkanų. Tačiau per 2009–2013 metų laikotarpį apskaitoje nebuvo registruotos gautinos palūkanos ir nebuvo skaičiuojami delspinigiai. 2013-08-13 gauta 102 857,14 Lt suma užregistruota neatsižvelgiant į ankstesniais metais neregistruotas gautinas palūkanas ir delspinigius.

Tarnyba, atsižvelgdama į ankstesnių auditų rekomendacijas ir 2013 metais, tvarkydama gautinų sumų už parduotą turtą per vienerius metus apskaitą, ataskaitinio laikotarpio pabaigoje apskaičiavo ilgalaikių gautinų sumų einamųjų metų dalį ir įkėlė į trumpalaikių gautinų sumų sąskaitą Nr. 2211201 „Ilgalaikių gautinų sumų einamųjų metų dalis“, tačiau sąskaitoje Nr. 2294001 „Gautinos palūkanos“ užregistravo tik 2013 metais gautas palūkanas už 2012 metus, bet neužregistravo 2014 metais gautinų palūkanų už 2013 metus.

2 lentelė. Pavyzdžiai

Pirkėjas	Ilgalaikės gautinos sumos už žemę. Sąskaitos Nr. 1632001 likučiai ir apyvarta, Lt			Ilgalaikių gautinų sumų einamųjų metų dalis. Sąskaitos Nr. 2211201 likutis, Lt		Gautinos palūkanos. Sąskaitos Nr. 2294001 likučiai ir apyvarta, Lt			
	2013-01-01	į sąskaitą Nr. 2211201	2013-12-31	2013-01-01	2013-12-31	2013-01-01	debetas	kreditas	2013-12-31
J. K.	211 680,00	30 240,00	181 440,00	15 120,00	15 104,83	17 645,00	0,0	17 645,00	0,0
A. K.	275 314,7	20 308,85	516 629,46	0,0	20 308,85	0,0	0,0	0,0	0,0
G. K.	238 165,94	59 541,49	178 624,45	0,0	59 541,49	0,0	0,0	0,0	0,0

UAB „N.V.“	290 237,81	86 583,03	1 109 871,75	0,0	86583,03	0,0	21 066,36	21 066,36	0,0
L. V.	245 360,4	17 558,05	278 165,38	0,0	17 106,05	0,0	15 293,52	15 293,52	0,0
H. M.	316 715,00	22 949,19	296 430,81	0,0	22 949,19	0,0	4 297,05	4 297,05	0,0
E. J.	363 428,56	36 342,86	327 085,7	0,0	36 342,86	0,0	7 995,44	7 995,44	0,0
I. B.	305 869,43	152 934,21	152 934,21	0,0	76 467,61	0,0	15 293,52	15 293,52	0,0
A. P.	495 072,18	35 362,3	526 557,47	0,0	35 362,3	0,0	0,0	0,0	0,0
T. L.	325 307,64	72 290,58	253 017,06	0,0	36 145,29	0,0	16 265,38	16 265,38	0,0
V. N.	272 025,00	30 225,00	362 832,00	0,0	30 225,00	0,0	0,0	0,0	0,0
P. G.	552 815,46	39 486,82	756 557,71	0,0	39 486,82	0,0	0,0	0,0	0,0
L. D.	420 930,00	105 232,5	315 697,50	0,0	105 232,50	0,0	0,0	0,0	0,0

Šaltinis – Valstybės kontrolės apibendrinti duomenys

Tarnyba, registruodama gautinas palūkanas ir gautinus delspinigius, nesivadovavo 10-ojo VSAFAS⁶ „Kitos pajamos“ 37 punkto ir savo Apskaitos vadovo 500-ojo punkto reikalavimais, kad pagal pasirašytas sutartis gautinos palūkanos, delspinigiai už išperkamą žemę tarnybos apskaitoje registruojami kiekvieno ketvirčio pabaigoje remiantis sutartimi, palūkanų ar delspinigių pažyma ar kitu įrodančiu dokumentu. Per ataskaitinį laikotarpį gautos palūkanos ir delspinigiai daugeliu atvejų buvo užregistruoti tik gavus įmokas iš skolininkų, o gautinos palūkanos ataskaitinio laikotarpio pabaigoje 2013 metais sąskaitoje Nr. 2294001 „Gautinos palūkanos“ neužregistruotos, į sąskaitos likutį įtrauktos tik tos sumos, kurios buvo užregistruotos ankstesniais laikotarpiais.

Dėl gautinų sumų nuvertėjimo apskaitos

Tarnyba, kaip ir ankstesniais metais, neatliko gautinų sumų už parduotą turtą analizės, nerengė gautinų sumų senaties žiniaraščių, nesiaiškino pirkėjų mokumo ir sumų susigrąžinimo galimybių, nekoregavo gautinų sumų atsizvelgdama į nuvertėjimo požymius, nevertino, ar finansinio turto vertė gali būti sumažėjusi, taigi nesilaikė 17-ojo VSAFAS⁷ 36 punkto reikalavimo, kad finansinio turto vertė yra sumažėjusi, jeigu jo balansinė vertė yra didesnė už tikėtiną atgauti sumą, mokėtiną už tą finansinį turtą; paskutinę kiekvieno ataskaitinio laikotarpio (tarpinio ar metinio) dieną viešojo sektoriaus subjektas turi nustatyti, ar yra požymių, kad finansinio turto (ar panašaus finansinio turto vienetų grupės) balansinė vertė gali būti sumažėjusi ir, jei pasirodo, kad tokių prielaidų esama, turi būti nustatyta už tą turtą (ar panašaus finansinio turto vienetų grupę) tikėtina atgauti suma ir, sumažinus balansinę vertę, pripažintas nuostolis dėl finansinio turto nuvertėjimo. Taip pat nesilaikyta savo Apskaitos vadovo⁸ 12 skyriaus „Išankstinių mokėjimų ir gautinų sumų apskaitos tvarkos aprašas“ 511–517 punktų reikalavimų, kad sudarant finansinės būklės ataskaitą gautinų sumų balansinė vertė turi būti mažinama įvertintų abejotinių gautinų sumų dydžiu. Tai įrodo vienodi gautinų sumų už parduotą turtą, gautinų palūkanų ir delspinigių sąskaitų likučiai ataskaitinio laikotarpio pradžioje ir pabaigoje.

3 lentelė. Pavyzdžiai

Pirkėjas	Sąskaitos Nr. 1632001 likutis, Lt		Sąskaitos Nr. 2211201 likutis, Lt		Sąskaitos Nr. 2294201 likutis, Lt		Sąskaitos Nr. 2272201 likutis, Lt	
	2013-01-01	2013-12-31	2013-01-01	2013-12-31	2013-01-01	2013-12-31	2013-01-01	2013-12-31
UAB „Ts“	0,0	0,0	30 751,20	30 751,2	1 467,58	1 467,58	20 921,25	20 921,25
UAB „C“	501 428,61	501 428,61	222 875,16	222 875,16	49 176,62	49 176,62	33 264,10	33 264,10
UAB „P“	528 000,00	528 000,00	0,0	0,0	30 956,71	30 956,71	35 748,33	35 748,33
V. M.	78 679,80	78 679,80	265 659,12	265 659,12	13 844,77	13 844,77	14 097,03	14 097,03
R. M.	186 883,18	186 883,18	50 968,28	50 968,28	11 455,44	11 455,44	12 718,42	12 718,42

⁶ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008-04-28 įsakymas Nr. 1K-161 „Dėl viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės 10-ojo standarto patvirtinimo“ (2010-04-26 įsakymo Nr. 1K-129 redakcija).

⁷ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008-06-27 įsakymas Nr. 1K-223 „Dėl viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės 17-ojo standarto patvirtinimo“ (2009-12-11 įsakymo Nr. 1K-444 redakcija).

⁸ Nacionalinės žemės tarnybos direktoriaus 2013-12-20 įsakymo Nr. 1P-(1.30)-418 redakcija.

E. k.	334 035,00	334 035,00	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
V. I.	166 018,50	166 018,50	6 982,50	6982,5	3 491,26	3 491,26	0,0	0,0
Z. N.	161 131,85	161 131,85	109 332,73	109 332,73	10 768,47	6 573,47	20 528,44	20 528,44
UAB „D“	1 143 943,0	1 143 943,0	635 524,02	602 862,79	128 511,65	128 511,65	101 605,43	101 605,43

Šaltinis – Valstybės kontrolės apibendrinti duomenys

Neapskaičius gautinų sumų nuvertėjimo ir neužregistravus jų buhalterinėje apskaitoje, neregistruojamos ir nuvertėjimo sąnaudos, todėl finansinėse ataskaitose balansinė gautinų sumų vertė parodoma neteisingai.

Pažymime, kad gautinų sumų klaidos taisomos, tarnybos Žemės finansinės apskaitos skyriaus darbuotojai, keldami duomenis į naują apskaitos programą ŽAIS, vertina kiekvieną sumą ir atlieka koregavimus.

Dėl gautų išankstinių mokėjimų apskaitos

Atkreipiame dėmesį, kad sąskaitoje Nr. 6940001 „Gauti išankstiniai mokėjimai“ iki šiol registruojama dalis ankstesniais laikotarpiais užregistruotų iš valstybinės žemės pirkėjų gautų sumų, kurių tikrumo ir teisingumo įrodymų audito metu negavome.

4 lentelė. Pavyzdžiai

Pirkėjas	Apskaičiuoti gauti išankstiniai mokėjimai. Kreditinis sąskaitos Nr. 6940001 likutis, Lt	
	2013-01-01	2013-12-31
UAB „L“	194 480,00	194 480,00
Vilniaus apskrities viršinininko administracija	424 195,06	424 195,06
S. S.	11 760,00	11 760,00
P.S.	57 800,00	57 800,00
P. M.	132 336,00	132 336,00
UAB „M“	294 231,41	294 231,41
UAB „K“	61 728,94	61 728,94
Nacionalinės žemės tarnybos Pakruojo skyrius	57 049,61	57 049,61

Šaltinis – Valstybės kontrolės apibendrinti duomenys

Taip pat negavome įrodymų ir dėl dalies ataskaitinio laikotarpio pradžioje ir pabaigoje tarnybos įsipareigojimų sąskaitoje Nr. 6952002 „Kitos mokėtinos sumos“ laikotarpio pradžioje ir pabaigoje registruotų mokėtinų sumų tikrumo ir teisingumo:

- tarnyba registruoja bendrą 68 018,90 Lt sumą, mokėtiną fiziniams asmenims, kurių duomenys atskirai nenurodyti, neiškūs konkretūs lėšų gavėjai, skolos susidarymo pagrindas ir tikrumas;
- pagal teritorinius skyrius registruotos bendros skolų sumos (iš viso 218,1 tūkst. Lt), kurių buvimo faktą įrodančių apskaitos dokumentų tarnyba neturi, taip pat nežinomi konkretūs šių sumų gavėjai (žr. 5 lentelę).

5 lentelė. Pavyzdžiai

Gavėjas	Kitos mokėtinos sumos Debetinis sąskaitos Nr. 6952002 likutis, Lt	
	2013-01-01	2013-12-31
Alytaus skyrius	160 652,00	160 652,00
Joniškio skyrius	20 178,00	20 178,00
Jurbarko skyrius	23 915,00	23 915,00
Kauno r. skyrius	2 450,00	2 450,00
Nežinomi asmenys	10 900,00	10 900,00
Iš viso:	218 095,00	218 095,00

Šaltinis – Valstybės kontrolės apibendrinti duomenys

Šios sumos tarnybos buhalterinėje sąskaitoje Nr. 6952002 „Kitos mokėtinos sumos“, užregistruotos ankstesniais ataskaitiniais laikotarpiais.

Dėl to, kad Tarnyba, perimdama likviduotų apskričių viršininkų administracijų dokumentus, tinkamai nesuderino gautinų ir mokėtinų sumų, tai yra neperėmė apskaitos dokumentų, įrodančių šių sumų pagrįstumą, ir dėl iki šiol neatliktos gautinų sumų inventorizacijos ataskaitinio laikotarpio pabaigoje, audito metu nustatytos klaidos yra sisteminio pobūdžio ir reikšmingai iškraipo finansinių ataskaitų duomenis. Todėl Tarnybos apskaitoje sąskaitų Nr. 1631201 „Ilgalaikės gautinos sumos už žemę“, Nr. 2211201 „Ilgalaikių gautinų sumų einamųjų metų dalis“, Nr. 2263001 „Gautinos sumos už parduotą turtą“, Nr. 2272001 „Gautini delspinigiai“, Nr. 2294001 „Gautinos palūkanos“, žiniaraščiuose įrašyti ir finansinėse ataskaitose pateikti gautinų sumų likučiai yra nepagrįsti apskaitos dokumentais, inventorizacijos duomenimis ir jų teisingumo negalime patvirtinti.

Šių sąskaitų iškraipymai turi tiesioginės įtakos į valstybės ir savivaldybių biudžetus pervestinių sumų teisingumui, todėl ataskaitinio laikotarpio pabaigoje tarnybos apskaitoje nurodyti sąskaitų: Nr. 6951102 „Sukauptos pervestinos sumos į valstybės biudžetą“, Nr. 6951103 „Kitos sukauptos mokėtinos sumos“, Nr. 6820004 „Pervestinos sumos už perleistą turtą į savivaldybių biudžetus“, Nr. 6810004 „Pervestinos sumos už perleistą turtą“, Nr. 6250001 „Kitų ilgalaikių įsipareigojimų einamųjų metų dalis“, Nr. 5250001 „Kiti ilgalaikiai įsipareigojimai“, Nr. 7610002 „Pervestinos palūkanos į valstybės biudžetą“, Nr. 7610003 „Pervestinos palūkanos į savivaldybių biudžetus“, Nr. 7620002 „Pervestinos baudos ir delspinigiai į valstybės biudžetą“, Nr. 7620003 „Pervestinos baudos ir delspinigiai į savivaldybių biudžetus“ likučių teisingumo taip pat negalime patvirtinti.

Nepakoregavus už parduotą turtą gautinų sumų pagal nuvertėjimo požymius ir neapskaičius nuvertėjimo dydžio, nebuvo registruotos nuvertėjimo sąnaudos.

Nacionalinė žemės tarnyba perėmė likviduotų apskričių gautinas ir mokėtinas sumas neįsitikinusi likučių pagrįstumu jų perėmimo dieną, tai yra neperėmė apskaitos dokumentų, įrodančių šių sumų pagrįstumą. Taip pat neatliko už parduotą žemę gautinų sumų inventorizacijos ir nesuderino gautinų sumų likučių su žemės pirkėjais, t. y. nesilaikė Inventorizacijos taisyklių.

Tarnyba 2013 m. ne visais atvejais registravo gautinas palūkanas ir delspinigius už parduotą žemę, klaidingai įtraukė į apskaitą iš žemės pirkėjų gautas sumas, neatsižvelgdama į tai, kad pirmiau turi būti sumokėtos palūkanos ir delspinigiai, o po to – skola už pagrindinės prievolės vykdymą (žemę), 2013 metų pabaigoje, kaip ir ankstesniais metais, nevertino gautinų sumų nuvertėjimo požymių ir neužregistravo nuvertėjimo sąnaudų.

Todėl negalėjome patvirtinti, kad remiantis 2013 m. gruodžio 31 d. duomenimis konsoliduotose finansinėse ataskaitose nurodyti teisingi likučiai:

Finansinės būklės ataskaitoje: ilgalaikis finansinis turtas (A.III eil.) – 411 393,8 tūkst. Lt (iš 576 458,2 tūkst. Lt); gautinos trumpalaikės finansinės sumos (C.III.1 eil.) – 33 871,5 tūkst. Lt (iš 36 536,9 tūkst. Lt); kitos gautinos sumos (C.III.6 eil.) – 34 754,7 tūkst. Lt (iš 54 241,8 tūkst. Lt); kiti įsipareigojimai (ilgalaikiai) (E.I.3 eil.) – 411 238, 8 tūkst. Lt, sukauptos mokėtinos sumos (E.II.11 eil.) – 9 213,1 tūkst. Lt (iš 77 722,8 tūkst. Lt), kiti trumpalaikiai įsipareigojimai (E.II.12 eil.) – 46 253,4 tūkst. Lt (iš 47 745,9 tūkst. Lt);

Veiklos rezultatų ataskaitoje: pervestinos pagrindinės veiklos kitos pajamos (A.III.2 eil.) – 295 954,6 tūkst. Lt (iš 333 571,6 tūkst. Lt); nuvertėjimo ir nurašytų sumų sąnaudos (B.VIII eil.) – 519 642,9 tūkst. Lt (iš 538 204,6 tūkst. Lt).

1.3. Dėl gautinų sumų apskaitos Žemės ūkio ministerijoje

Žemės ūkio ministerija apskaito gautinas sumas už išduotas lengvatines paskolas pagal Vyriausybės 1992–1996 m. nutarimais⁹ patvirtintas tvarkas. Šių gautinų už paskolas sumų iš ūkininkų ir juridinių asmenų likutis 2013 m. gruodžio 31 d. sudarė 32 370,5 tūkst. Lt (iš jų einamųjų metų dalis – 101,3 tūkst. Lt).

Paskolas pagal sutartį¹⁰ administruoja AB DNB bankas, t. y. priima iš paskolų gavėjų palūkanas ir sugrąžinamas paskolas ir iki kito mėnesio 20 d. šias sumas perveda į ministerijos sąskaitą.

Žemės ūkio ministerija, gavusi informaciją apie iš kiekvieno fondo (Paramos žemės ūkiui, JAV paramos žemės ūkiui, Ūkininkų rėmimo, Žvejų konfederacijos) sugrąžintas lengvatinių paskolų sumas, registruoja gautinų sumų sumažėjimą apskaitoje.

Pažymėtina, kad bankas teikė ministerijai apibendrintą informaciją apie kas mėnesį grąžintą paskolos dalį ir 2013 m. lapkričio 30 d. suderino gautinos už paskolas sumos likutį. Ministerija, neturėdama tikslios informacijos apie išduotas paskolas (sutarčių pasirašymo datas, laikotarpius, paskolų grąžinimo grafikus, išduotų paskolų sumas, paskolos gavėjų finansinę būklę ir kt.), negalėjo tinkamai laikytis 17-ojo VSAFAS „Finansinis turtas ir finansiniai įsipareigojimai“ 7, 20 ir 36 punktų ir Apskaitos vadovo¹¹ 6 priede nusistatytos gautinų sumų apskaitos tvarkos: pagal kiekvieno ketvirčio paskutinės dienos būklę neskaičiavo ir į trumpalaikes gautinas sumas neperkėlė ilgalaikių gautinų sumų einamųjų metų dalies, sudarydama finansines ataskaitas šio finansinio turto nevertino amortizuota savikaina ir paskutinę kiekvieno ataskaitinio laikotarpio dieną nenustatė, ar yra požymių, kad finansinio turto balansinė vertė gali būti sumažėjusi.

Pastebėtina, kad kiekvienais metais grąžinamų paskolų suma mažėja (2009 m. buvo surinkta 637,5 tūkst. Lt pajamų, 2010 m. – 541,5 tūkst. Lt, 2011 m. – 426,9 tūkst. Lt, 2012 m. – 238,3 tūkst. Lt, 2013 m. – 155,9 tūkst. Lt) ir sudaro labai mažą visų apskaitoje užregistruotų gautinų sumų už išduotas lengvatines paskolas dalį (2013 m. apie 0,5 proc.). Be to, 2005 m. priėmus Vyriausybės nutarimą¹², kuriuo leista pripažinti beviltiškomis ir nurašyti ūkininkų ir įmonių skolas, susidariusias už gautas lengvatines paskolas, jeigu mirus skolininkui nėra įpėdinių, galinčių atsakyti už jo turtinius įsipareigojimus, arba skolininkas likviduotas, arba esant kitoms objektyvioms priežastims, buvo nurašyta nemaža dalis šių paskolų (2006 m. – 3 115,3 tūkst. Lt, 2008 m. – 4 651,9 tūkst. Lt, 2011 m. – 1 246,1 tūkst. Lt, 2014 m. – 930,7 tūkst. Lt). Šie dalykai rodo, kad gautinos sumos už išduotas lengvatines paskolas galėjo turėti nuvertėjimo požymių ir tikėtina atgauti jų suma galėjo būti mažesnė už balansinę vertę.

Ministerija, neturėdama detalios informacijos apie bankų administruojamas išduotas lengvatines paskolas, negalėjo tinkamai vykdyti 17-ojo VSAFAS reikalavimų dėl ilgalaikių gautinų sumų einamųjų metų dalies perkėlimo, amortizuotos savikainos skaičiavimo ir nuvertėjimo požymių vertinimo. Todėl negalėjome patvirtinti, kad konsoliduotosiose finansinėse ataskaitose pagal 2013 m. gruodžio 31 d. duomenis nurodyti teisingi likučiai:

⁹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimai: 1992-03-16 Nr. 168, 1994-06-22 Nr. 508, 1996-04-16 Nr. 459.

¹⁰ Žemės ūkio ministerijos ir AB Lietuvos žemės ūkio banko 1999-09-30 pavedimo sutartis Nr. 330 su vėlesniais pakeitimais.

¹¹ Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2013-06-06 įsakymas Nr. 3D-406 „Dėl Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos buhalterinės apskaitos vadovo patvirtinimo“.

¹² Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005-06-30 nutarimas Nr. 728 „Dėl skolų pripažinimo beviltiškomis“.

Finansinės būklės ataskaitoje: ilgalaikis finansinis turtas (A.III eil.) – 32 370,5 (iš 576 458,2) tūkst. Lt; gautinos trumpalaikės finansinės sumos (C.III.1 eil.) – 101,3 (iš 36 536,9) tūkst. Lt; sukauptos mokėtinos sumos (E.II.11 eil.) – 32 370,5 (iš 77 722,8) tūkst. Lt;

Veiklos rezultatų ataskaitoje: nuvertėjimo ir nurašytų sumų sąnaudos (B.VIII eil.) – 696,1 (iš 538 204,6) tūkst. Lt.

1.4. Dėl nematerialiojo turto apskaitos Nacionalinėje mokėjimo agentūroje

Nacionalinė mokėjimo agentūra programinės įrangos licencijų nuomą neteisingai užregistravo apskaitoje kaip veiklos, o ne kaip finansinę nuomą.

2012–2013 metais agentūra pasirašė programinės įrangos licencijų nuomos sutartis ir pagal jas programinės įrangos licencijas, skirtas kompiuterizuotoms darbo vietoms ir serveriams, išsinuomojo nuo 33 iki 36 mėnesių.

6 lentelė. Nacionalinės mokėjimo agentūros pasirašytos programinės įrangos licencijų nuomos sutartys

Sutarties Nr.	Sutarties sudarymo data	Sutarties galiojimas/trukmė	Nuomos kaina, Lt	Sumokėta 2013 m., Lt	Išlaidų straipsnis
Nacionalinė mokėjimo agentūra					
VSP9-137	2012-12-06	2015-12-06/36 mėn.	189 123,00	126 082,00	2.2.1.1.1.14
VSP9-4	2013-01-09	2016-01-09/36 mėn.	545 329,65	181 776,55	2.2.1.1.1.14
VSP9-27	2013-04-25	2016-01-31/33 mėn.	2 061 157,56	676 428,72	2.2.1.1.1.14
VSP9-80	2013-06-26	2016-06-25/36 mėn.	21 192,05	8 273,99	2.2.1.1.1.14
Iš viso:			2 816 802,26	992 561,26	

Šaltinis – Valstybės kontrolės apibendrinti duomenys

Agentūra programinės įrangos licencijų nuomą neteisingai priskyrė veiklos nuomai ir išsinuomotų licencijų nenurodė turto sąskaitoje, o atsiskaičiusi su nuomotoju apskaitos registruose užregistravo ateinančių laikotarpių sąnaudas, atitinkančias metinę įmokos už licencijų nuomą sumą (iš viso 992,6 tūkst. Lt). Vadovaujantis 19-uoju VSAFAS¹³ „Nuoma, finansinė nuoma (lizingas) ir kitos turto perdavimo sutartys“, apskaitoje minėta programinės įrangos licencijų nuoma turi būti registruojama ne kaip veiklos, o kaip finansinė nuoma, nes sutarčių sąlygos atitinka šios standarto 9.3 punkte nurodytą finansinės nuomos kriterijų – nuomos sutarties laikotarpis apima 75 procentus ar daugiau turto naudingo tarnavimo laiko dalies, net jei turto nuosavybės teisės nenumatoma perduoti. Vadovaujantis Turto nusidėvėjimo (amortizacijos) normatyvais¹⁴, maksimalus programinės įrangos licencijų tarnavimo laikas – 36 mėnesiai. Taigi agentūra sudarė nuomos sutartis, apimančias visą (100 proc.) turto naudingo tarnavimo laiko. Turto nuomą užregistravus kaip veiklos nuomą, buvo sumažinta ilgalaikio turto vertė ir prisiimti įsipareigojimai, neteisingai padidintos nuomos sąnaudos.

Agentūra nesilaikė 19-ojo VSAFAS reikalavimų ir finansinės nuomos kriterijų atitinkančią programinės įrangos licencijų nuomą neteisingai registravo kaip veiklos nuomą, todėl konsoliduotojoje Finansinės būklės ataskaitoje nurodyta nematerialiojo turto vertė (suma pagal sutartis per visą terminą – 36 mėn.) 2 816,8 tūkst. Lt mažesnė, išankstiniai apmokėjimai – 992,6

¹³ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008-05-14 įsakymas Nr. 1K-176 „Dėl viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės 19-ojo standarto patvirtinimo“.

¹⁴ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009-06-10 nutarimas Nr. 564.

tūkst. Lt didesni, įsipareigojimai – 1 824,2 tūkst. Lt mažesni.

2. PASTEBĖJIMAI DĖL VALSTYBĖS TURTO IR LĖŠŲ VALDYMO, NAUDOJIMO, DISPONAVIMO JAIS TEISĖTUMO

2.1. Dėl veislininkystei finansuoti skirtų paramos lėšų

Ministerijos priimtos priemonės, vykdant ankstesnių auditų metu teiktas rekomendacijas dėl paramos veislininkystei skyrimo, neužtikrino skaidraus pagalbos veislininkystės institucijoms lėšų skyrimo ir teisėto, efektyvaus šių lėšų panaudojimo.

Įgyvendinant ankstesnio auditu¹⁵ metu teiktą rekomendaciją dėl paramos veislininkystei skyrimo, žemės ūkio ministro įsakymu pakeistas Pagalbos veislininkystei taisyklių¹⁶ 4¹.4. punktas, kuriuo nustatyta, kad gyvūnų grupėje pripažintoms veislininkystės institucijoms pagalba skiriama pagal Lietuvos Respublikos žemės ūkio rūmų patvirtintus kriterijus.

Pagalbos veislininkystei taisyklėse nustatyti pagalbos pagal gyvūnų grupes (galvijų, arklių, kitų gyvūnų) skirstymo kriterijai:

- 1) 25 000 Lt per metus, neatskaičius mokesčių, skiriama vienam etatui, išskyrus vadovaujančių administracijos darbuotojų, išlaikyti. Lėšos skiriamos atsižvelgiant į pripažintų veislininkystės institucijų narių einamųjų metų sausio 1 d. laikomų gyvūnų skaičių, išreikštą sutartiniais gyvulių vienetais: iki 500 vnt. – 0,5 etato; 501–1 000 vnt. – 1 etatui; 1 001 ir daugiau vnt. – 1,75 etato;
- 2) 10 Lt skiriama už praėjusiais metais į kilmės knygą ar kilmės registrą įrašytą vieną ūkinį gyvūną;
- 3) iki 5 000 Lt skiriama už vieną organizuotą žirgų darbingumo vertinimą einamaisiais metais. Minimalus žirgų darbingumo vertinimų skaičius turi būti įrašytas žirgų augintojų pripažintos veislininkystės institucijos selekcinėje programoje.

Negauta objektyvios ir suprantamos informacijos, kuo ir kokiais skaičiavimais yra pagrįsti ministerijos patvirtintose Pagalbos veislininkystei taisyklėse nustatyti 25 000 Lt vienam etatui išlaikyti per metus ir 10 Lt už vieną ūkinio gyvūno įrašą kilmės knygoje finansavimo dydžiai. Neaišku, kada už vieną organizuotą žirgų darbingumo vertinimą galima finansuoti skiriant mažesnę nei 5 000 Lt sumą, neaiškus šio kriterijaus dydžio pagrindimas, nereglamentuota detali žirgų darbingumo vertinimo tvarka ir kriterijai, šių išlaidų struktūra ir limitai.

Žemės ūkio rūmai patvirtino pagalbos veislininkystei lėšų, skirtų gyvūnų kilmės knygoms rengti ir tvarkyti, paskirstymo metodiką, į kurią perkelti tie patys kriterijai, nustatyti Pagalbos veislininkystei taisyklių 4¹.1.–4¹.3. punktuose.

Metodikoje papildomai nustatyta, kad praėjusiais metais į kilmės knygą ar kilmės registrą įrašyto vieno ūkinio gyvūno įkainiui – 10 Lt, priklausomai nuo gyvūnų (galvijų) rūšies ir populiacijos, taikomi koeficientai, kuriuos Žemės ūkio rūmai laiko individualiais kriterijais, taikomais skirtingoms gyvūnų grupėms.

¹⁵ Valstybinio audito ataskaita, 2013-07-12 Nr. FA-P-10-8-81, skelbiama tinklalapyje www.vkontrolė.lt

¹⁶ Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2013-09-16 įsakymas Nr. 3D-638.

Žemės ūkio rūmų taikomi koeficientai

Vieno gyvūno įrašymo į kilmės knygą įkainio koeficientas 2013 m. svyruoja nuo 0,7 iki 6,18. Mėsinių galvijų augintojų asociacijoje įkainis dauginamas iš koeficiento 2,3, pieninių galvijų augintojų asociacijoje – iš 0,8, kitų gyvulių (kiaulių, avių, ožkų ir kt.) augintojų asociacijų nustatytas įkainis dauginamas iš koeficiento nuo 0,7 iki 6,18.

Audito metu negalėjome įsitikinti, kad šių koeficientų (kriterijų) nustatymas pagrįstas detaliais skaičiavimais ir logiškais argumentais, todėl, auditorių nuomone, Žemės ūkio rūmų nustatyti vieno ūkinio gyvūno įrašo į kilmės knygą ar kilmės registrą įkainiui taikomi koeficientai negali būti laikomi tinkamu kriterijumi skirstant lėšas.

Žemės ūkio rūmai arklių grupėje lėšas kilmės knygoms rengti ir tvarkyti pagal veislininkystės institucijos žirgų darbingumo vertinimo kriterijų paskirstė nesilaikydami minėtų taisyklių¹⁷ 41.3 punkto, nurodančio žirgų augintojų pripažintos veislininkystės institucijos selekcinėje programoje įrašyti minimalų žirgų darbingumo vertinimų skaičių, nes toks skaičius veislininkystės institucijų selekcinėse programose įrašytas nebuvo. Žemės ūkio rūmams nepagrįstai ir neargumentuotai daugiau gyvūnų turinčioms asociacijoms skyrus mažesnę darbingumo vertinimo skaičių, asociacijos atitinkamai gavo mažiau valstybės biudžeto lėšų, skirtų kilmės knygoms rengti ir tvarkyti.

Žemės ūkio rūmų skirti darbingumo vertinimo skaičiai arklių asociacijoms, neatsižvelgus į gyvūnų skaičių ir 2012 m. įrašų į kilmės knygas skaičių

Lietuvos ristūnų sporto asociacija: gyvūnų skaičius – 169 vnt., 2012 m. padaryta 30 įrašų į kilmės knygas, Žemės ūkio rūmų skirtas darbingumo vertinimo skaičius – 15 ($15 \times 5\,000 = 75\,000$ Lt); Lietuvos sunkiųjų arklių augintojų asociacija: gyvūnų skaičius – 1 718 vnt., 2012 m. padaryti 376 įrašai, skirtas darbingumo vertinimo skaičius – 6 ($6 \times 5\,000 = 30\,000$ Lt); Lietuvos arklių augintojų asociacija: gyvūnų skaičius – 1 763 vnt., 2012 m. įrašai – 180, skirtas darbingumo vertinimo skaičius – 10 ($10 \times 5\,000 = 50\,000$ Lt).

Manome, kad Žemės ūkio rūmų arklių augintojų asociacijoms nustatyti darbingumo vertinimo einamaisiais metais kiekiai yra nepagrįsti, tai yra nesusieti nei su įrašais į kilmės knygą, nei su laikomu gyvulių skaičiumi. Be to, arklių veislininkystės institucijos raštu nesuderino žirgų darbingumo vertinimo metinio grafiko su Valstybine gyvulių veislininkystės priežiūros tarnyba, kaip to reikalaujama taisyklių 41.3. punkte.

Dėl arklių darbingumo vertinimo skaičiaus pateikimo patvirtintose selekcinėse programose

Asociacijoms selekcinėse programose nepatvirtinus arklių darbingumo vertinimo skaičiaus, tarnyba¹⁸ raštu žirgų veislininkystės institucijoms išsiuntė prašymus, kad jos pateiktų tarnybai patvirtintas ir papildytas selekcinės programas, kuriose būtų nurodytas einamaisiais metais minimalus žirgų darbingumo vertinimų skaičius ir patikslinti varžybų-bandytųjų grafikai. Lietuvos arabų arklių augintojų asociacija patikslintą žirgų darbingumo vertinimo metinį grafiką pristatė 2013-12-10, Lietuvos sunkiųjų arklių augintojų asociacija – 2013-12-11, tai yra tik po to, kai buvo pasirašytos sutartys su nurodytomis asociacijomis dėl paramos gavimo ir bandymai jau buvo atlikti.

Be to, pateiktuose patikslintuose arklių darbingumo vertinimo grafikuose visų asociacijų nurodytas minimalus bandymų skaičius yra didesnis, nei nurodė Žemės ūkio rūmai paraiškose gauti paramą veislininkystei plėtoti, pvz.: Lietuvos arklių augintojų asociacija nurodė, kad planuojamas 2013 m. varžybų skaičius – 36, Lietuvos trakėnų žirgų augintojų asociacija – 15, o

¹⁷ Ten pat.

¹⁸ Valstybinės gyvulių veislininkystės priežiūros tarnybos 2013-09-25 raštas Nr. 2R-327(1.15) „Dėl papildytų selekcinėse programų pateikimo“.

Žemės ūkio rūmai šioms asociacijoms atitinkamai skyrė po 10 minimalių bandymų, Lietuvos sunkiųjų arklių veislės augintojų asociacija planavo 10 varžybų, Žemės ūkio rūmai skyrė 6.

Nors ankstesnio audito metu nurodėme, kad Žemės ūkio rūmų paraiškose gauti paramą veislininkystei plėtoti pateikiama informacija nepagrindžia prašomos paramos dydžio, nepateikiami lėšų poreikio skaičiavimai, projekto pagrindimas neišsamus, tačiau ministerijai pavaldi Valstybinė gyvulių veislininkystės priežiūros tarnyba paraiškų gauti paramą veislininkystei plėtoti tinkamumą ir prašomų finansuoti projektų pagrįstumą vertina tik formaliai. Tarnyba, įvertinusi Žemės ūkio rūmų 2013 m. paraišką gauti finansavimą pagal Pagalbos veislininkystei taisyklės, nustatė, kad paraiška pateikta tinkamai, tačiau ministerijos pagalbos veislininkystei komisijai¹⁹ teiktoje pažymoje apie atliktą paraiškos vertinimą nenurodė, kad tikrino lėšų poreikio asociacijoms pagrįstumą. Komisijai nutarus patenkinti Žemės ūkio rūmų paraišką, ministro įsakymu²⁰ gyvūnų kilmės knygoms rengti skirta 1 600,0 tūkst. Lt, nors ministerijos veiksmai, siekiant įgyvendinti ankstesnio audito rekomendacijas, neužtikrino, kad Žemės ūkio rūmai valstybės biudžeto lėšas skirtų gyvūnų veislininkystės asociacijoms pagal aiškius ir skaidrius kriterijus.

Mūsų nuomone, Žemės ūkio rūmų ir veislininkystės asociacijų sudarytos valstybės biudžeto lėšų paskirstymo sutartys yra nepakankamai išsamios ir nesuderinamos su taisyklėmis, nes sutartyse nustatyti objektyviai neįgyvendinami ir nekonkretūs įpareigojimai, nurodytas darbų atlikimo terminas – iki einamųjų metų gruodžio 20 d. – yra vėlesnis, nei nustatyta Pagalbos veislininkystei taisyklių 29 punkte – gruodžio 1 dienos.

Paaikškinimai dėl sutartyse gyvūnų veislininkystės asociacijoms nustatytų įpareigojimų

Nurodymas išlaikyti ne daugiau kaip 0,5–1,75 etato (nevienodas skirtingoms asociacijoms, pvz.: Arklių augintojų asociacijai – 1,75, Ristūnų sporto asociacijai – 0,5 etato) yra netinkamas, nes pripažintos veislininkystės įstaigos nepavaldžios Žemės ūkio rūmams ir jie negali nustatyti darbuotojų skaičiaus, kurį nustato asociacijos valdyba.

Nustatytas 5 proc. didesnis nei praėjusiais metais kilmės knygų įrašų skaičius apskritai nėra susietas su konkrečiu įrašų kiekiu ir neturi įtakos 2013 m. apmokėjimui už įrašus į kilmės knygas.

Pažymime, kad, kaip ir ankstesniais metais, Žemės ūkio rūmai nevykdo valstybės biudžeto lėšų, skirtų kilmės knygoms rengti, panaudojimo kontrolės, sutartyse nėra nustatytų privalomų atlikti užduočių kiekio ir jų įvertinimo dydžių, asociacijoms nepatvirtintos išlaidų sąmatos, nevertinamas lėšų panaudojimo tinkamumas pagal Pagalbos veislininkystei taisyklių 4 punkte nurodytas tinkamas finansuoti išlaidų rūšis, 4.1.1. punkte nustatytus dydžius, iš asociacijų Žemės ūkio rūmams teikiamų biudžeto lėšų panaudojimo ataskaitų sunku nustatyti, ar lėšos panaudotos teisėtai, ekonomiškai ir numatytiems tikslams pasiekti. Pagalbos veislininkystei taisyklės nenustato kilmės knygoms rengti ir tvarkyti reikalingų administracinių išlaidų limitų, šios veiklos finansavimo valstybės biudžeto lėšomis dydis nepagrįstas realių administracinių sąnaudų apskaičiavimu, asociacijoms leidžiama valstybės biudžeto lėšas naudoti nepagrindžiant įsigyjamų paslaugų poreikio ir padarytų išlaidų.

Tai rodo ir asociacijose nustatyti ne pagal paskirtį, neefektyvus valstybės biudžeto lėšų panaudojimo faktai.

Lietuvos kiaulių augintojų asociacijai 1,75 etato išlaikyti pagal sutarties sąlygas skirta 43 750 Lt (1,75 × 25 000 Lt) valstybės biudžeto lėšų, tačiau asociacija panaudojo 68 208,25 Lt, tai yra 24

¹⁹ Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2010-04-20 įsakymas Nr. 3D-360 „Dėl pagalbos veislininkystei komisijos sudarymo ir jos darbo reglamento patvirtinimo“.

²⁰ Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2013-10-03 įsakymas Nr. 3D-680 „Dėl 2013 metų kaimo plėtros ir verslo skatinimo programos (valstybės biudžeto lėšos)“.

458,25 Lt daugiau, nei nustatyta Pagalbos veislininkystei taisyklių 41.1. p. – 25 000 Lt per metus vienam etatui išlaikyti, iš jų asociacijos direktoriaus darbo užmokesčiui ir įmokoms „Sodrai“ panaudota 42 012,25 Lt, nors minėtas taisyklių punktas nustato, kad lėšų vadovaujančių administracijos darbuotojų darbo užmokesčiui mokėti neskiriama. Be to, nustatėme, kad asociacijos darbuotojai iš biudžeto lėšų mokėtas atlyginimas viršijo 1 etatui nustatytą dydį ir buvo beveik 3 kartus didesnis, palyginti su biudžetinėse įstaigose pagal darbo sutartis dirbančių darbuotojų maksimaliu atlyginimu. Pagalbos veislininkystei taisyklėse asociacijai 2013 metams nustatyto 1,75 etato kilmės knygoms rengti ir tvarkyti nereikėjo, nes sausio–rugpjūčio mėnesiais užteko 1 etato, o rugsėjo–gruodžio mėnesiais – 0,25 etato.

Paaškinimas dėl darbo užmokesčio dydžio

25 000 Lt per metus vienam etatui išlaikyti kriterijus yra nustatytas neatskaičius mokesčių, todėl, mūsų apskaičiavimu, 1 etatu dirbančio darbuotojo atlyginimui metams skiriama 19 090 Lt, o darbdavio įmokoms „Sodrai“ – 5 910 Lt, 1 etatui išlaikyti per mėnesį skiriama 2 083 Lt (25 000 : 12), t. y. 1 etatu dirbančio darbuotojo mėnesio atlyginimui skiriama 1 591 Lt, o darbdavio įmokoms „Sodrai“ – 492 Lt. Asociacijoje vadovaujančias pareigas užimančiam darbuotojui 2013 m. sausio–liepos mėnesiais mokėtas 4 500 Lt atlyginimas viršijo 1 etatui išlaikyti skirtas valstybės biudžeto lėšas.

Dar daugiau etatui išlaikyti skirtos valstybės biudžeto lėšos buvo viršytos 2013 m. rugsėjo–gruodžio mėnesiais, mokant darbo užmokesčių nepagrindines analitikes pareigas (0,25 etato; 2 val. per dieną, 10 valandų per savaitę) ėjusiai darbuotojai: už 2013 m. liepos 11 d.–rugsėjo 30 d. ir 2013 m. spalio 1 d.–gruodžio 31 d. laikotarpius jai buvo sumokėta po 10 000 Lt atlyginimo (iš viso 20 000 Lt) ir 6 196 Lt darbdavio įmokų „Sodrai“.

Per laikotarpį nuo liepos 11 d. iki gruodžio 31 d. darbuotoja dirbo 25 savaites po 10 val. per savaitę, iš viso 250 valandų. Taigi šiai darbuotojai mokėtas valandinis atlygis buvo 80 Lt.

Pažymime, kad Vyriausybės 1993-07-08 nutarimu Nr. 511 „Dėl biudžetinių įstaigų ir organizacijų darbuotojų darbo apmokėjimo tvarkos tobulinimo“ Žemės ūkio ministerijai pavaldžių biudžetinių įstaigų darbuotojams nustatytas maksimalus 13,7 bazinės mėnesinės algos dydžių tarnybinio atlyginimo koeficientas. Pritaikius galimybę maksimaliai 45 procentais padidinti tarnybinio atlyginimo koeficientą ir nustatyti didžiausius leistinus 0,9 tarnybinio atlyginimo dydžio priedus bei priemokas, darbuotojai galėtų būti mokamas 4 604,71 Lt mėnesinis atlyginimas (jeigu ji dirbtų visą darbo dieną). Valandinis atlygis būtų 27 Lt (jei vidutinis valandų skaičius per mėnesį būtų apie 170 val.: 4 604,71 : 170).

Kadangi Pagalbos veislininkystei taisyklės nenustato kilmės knygoms rengti ir tvarkyti reikalingų administracinių išlaidų limitų, asociacijai sudaromos sąlygos valstybės biudžeto lėšas naudoti neribotai, neracionaliai ir nepagrindžiant jų poreikio. Pavyzdžiui, pagal 2006-02-01 sudarytą automobilio nuomos sutartį Nr. 2 (paskutinis pakeitimas 2010-09-06) asociacija iš privataus asmens nuomavo 2006 metų gamybos automobilį OPEL už 1 180 Lt mokesčių per mėnesį. Taigi šio nenaudojo automobilio nuomai 2013 metais iš valstybės biudžeto lėšų per 2013 metus panaudota 14 160 Lt, tai sudarė beveik visą automobilio rinkos kainą tais metais, todėl tokių išlaidų pagrįstumas ir reikalingumas veislininkystės programos tikslams vykdyti kelia abejonių. Taip pat asociacija 2013 metais apmokėjo šio automobilio eksploatacijos išlaidas (iš viso – 4 703,75 Lt), nors neaišku, ar asociacijos direktorius šio jam priklausančio automobilio nenaudoja ir asmeninėms reikmėms.

Pagalbos veislininkystei taisyklės nereglamentuoja žirgų darbingumo vertinimo išlaidų struktūros ir limitų, todėl asociacijos, nieko nepažeisdamos, gali valstybės biudžeto lėšas naudoti savo nuožiūra, skirdamos įvairaus dydžio pinginius prizus žirgų lenktynių nugalėtojams. Nustatėme, kad Lietuvos ristikų sporto asociacija pagal su Žemės ūkio rūmais sudarytą Valstybės biudžeto

lėšų paskirstymo sutartį²¹ daugiau nei pusę 2013 m. kilmės knygoms rengti ir tvarkyti gautų valstybės biudžeto lėšų – 44 700 Lt – panaudojo žirgų lenktynių nugalėtojų piniginiams prizams steigti. Toks lėšų panaudojimas tiesiogiai nesusijęs su žirgų darbingumo vertinimu, todėl manome, kad, siekiant tinkamai įvertinti žirgų darbingumą ir skaidriai panaudoti tam tikslui skiriamas lėšas (iki 5 000 Lt už vieną organizuotą žirgų darbingumo vertinimą einamaisiais metais), turėtų būti detalai nustatyta tinkamos šių išlaidų rūšys ir leidžiami jų dydžiai.

Kaip nurodėme ir ankstesniais metais, manome, kad Žemės ūkio rūmai nėra suinteresuoti valstybės biudžeto lėšų naudojimo kontrole, nes asociacijos pagal konsultavimo paslaugų sutartį perveda rūmams 3 proc. valstybės biudžeto lėšų, skirtų kilmės knygoms rengti ir tvarkyti, nors įrodymų, kad tokios paslaugos buvo suteiktos, nėra. Asociacijose, kuriose atlikome audito procedūras, mums nebuvo pateikta dokumentų, įrodančių, kad rūmai suteikė asociacijoms kokias nors konsultavimo paslaugas.

Audito metu vertinome atliktų veislininkystės darbų vertinimo ir atsiskaitymo už juos procesą, taip pat vertinome, ar Nacionalinė mokėjimo agentūra ir Valstybinė gyvulių veislininkystės priežiūros tarnyba atliko savo funkcijas pagal Pagalbos veislininkystei taisykles.

Pagalbos veislininkystei taisyklių 29 punkte nustatyta, kad 3.1 punkte nurodyti kilmės knygų rengimo ir tvarkymo darbai turi būti atlikti ir už juos atsiskaityta ne vėliau kaip iki einamųjų metų gruodžio 1 d., pateikiant Nacionalinei mokėjimo agentūrai galutinę išlaidų pagrindimo suvestinę. Taisyklių 30 punktas nustato, kad vykdytojai, prieš pateikdami galutinę (tarpinę) išlaidų pagrindimo suvestinę agentūrai, turi pateikti Valstybinei gyvulių veislininkystės priežiūros tarnybai darbų įvykdymo ataskaitą ir išlaidų pagrindimo suvestinės kopiją, kuri bus teikiama agentūrai. Tarnyba per 15 darbo dienų nuo vykdytojo ataskaitos pateikimo dienos įvertina, kaip atlikti veislininkystės darbai ir užduotys, ir pateikia agentūrai pažymą apie veislininkystės darbų įvykdymą.

Pažymėtina, kad Nacionalinės mokėjimo agentūros su Žemės ūkio rūmais sudarytoje Pagalbos veislininkystei finansavimo sutartyje²² (7 punktas) nustatytas galutinis išlaidų pagrindimo suvestinės pateikimo terminas – gruodžio 20 d. – neatitinka Pagalbos veislininkystei taisyklėse nustatyto termino – ne vėliau kaip iki gruodžio 1 dienos.

Žemės ūkio ministerijos teigimu²³, Nacionalinė mokėjimo agentūra pagal Pagalbos veislininkystei taisyklių 29 punktą galutinę 800 tūkst. Lt įmoką galėjo pervedti teigiamai įvertinus tik tarpinę Žemės ūkio rūmų pateiktą išlaidų pagrindimo suvestinę, o Valstybinė gyvulių veislininkystės priežiūros tarnyba galutinį veislininkystės darbų įvykdymo tinkamumą gali patikrinti ir po to, kai gavėjui pervedama visa finansavimo suma. Pažymėtina, kad Valstybinei gyvulių veislininkystės priežiūros tarnybai nustačius netinkamai panaudotas lėšas pagal tą pačią taisyklių 31 punktą nustatyta grąžinti tik išmokėtą avansą, o ne visą gautą sumą.

Pažymėtina, kad Valstybinė gyvulių veislininkystės priežiūros tarnyba, turinti įvertinti, kaip atlikti veislininkystės darbai ir užduotys, negali tinkamai atlikti šios funkcijos ir įvertinti pagalbos veislininkystei finansavimo galutinės išlaidų pagrindimo suvestinės, nes sudarytose finansavimo sutartyse, kaip jau buvo minėta, nenurodytos užduotys ir apimtys. Tai tarnyba nurodo ir asociacijų veiklos patikrinimo akte. Tarnyba netikrina, ar paramos suma apskaičiuota teisingai, ar lėšų suma

²¹ 2013-10-14 Nr. VBLP2013/10/14/7.

²² 2013-10-10 Nr. PV-13-2.

²³ 2014-07-08 raštas Nr. 2D-3094(7.5).

apskaičiuota ir pervesta pagal 2012 m. įrašus į kilmės knygą, netikrina, ar iš tikrųjų buvo tiek varžybų ir bandymų, kiek pinigų tam skirta, kontroliuoja tik tai, ar tinkamai tvarkomos gyvūnų kilmės knygos.

Ministerija nevykdė Biudžeto sandaros įstatyme nustatytos prievolės asignavimų valdytojai – užtikrinti programų vykdymo ir paskirtų asignavimų naudojimo teisėtumą ir ekonomiškumą, nes, Pagalbos veislininkystei taisyklėse nenustačiusi kilmės knygoms rengti ir tvarkyti reikalingų administracinių išlaidų limitų, neįvertinusi realaus lėšų šiam tikslui poreikio, patvirtinusi objektyviai nepagrįstus pagalbos veislininkystei skirstymo kriterijus ir jų dydžius, nenumačiusi pakankamų valstybės biudžeto lėšų naudojimo kontrolės procedūrų, skyrė Žemės ūkio rūmams 1 600 tūkst. Lt lėšų.

Žemės ūkio rūmai paskirstė paramos veislininkystei lėšas asociacijoms pagal neobjektyvius kriterijus, nesiejant su asociacijų atliekamų darbų apimtimi ir jas pervedė nepatvirtinę lėšų naudojimo sąmatų, sudarę neišsamias ir nesuderinamas su Pagalbos veislininkystei taisyklėmis sutartis.

Rūmai neužtikrino tinkamos asociacijoms skirtų biudžeto lėšų naudojimo kontrolės: dalį gyvūnų kilmės knygoms rengti ir tvarkyti skirtų valstybės biudžeto lėšų asociacijos panaudojo neekonomiškai, nepagrįsdamos padarytų išlaidų būtinumu:

- Lietuvos kiaulių augintojų asociacija lėšas (42 tūkst. Lt) panaudojo netinkamoms išlaidoms padengti, nes mokėjo atlyginimą vadovaujančiam administracijos darbuotojui, o darbuotojams mokėti atlyginimai viršijo Pagalbos veislininkystei taisyklėse 1 etatui išlaikyti nustatytą dydį ir buvo beveik 3 kartus didesnis nei biudžetinėse įstaigose pagal darbo sutartis dirbančių darbuotojų maksimalus atlyginimas. Be to, abejonių kelia nenaudojimo automobilio nuomos išlaidų (14,2 tūkst. Lt) pagrįstumas ir reikalingumas veislininkystės programos tikslams vykdyti.
- Lietuvos ristiūnų sporto asociacija daugiau nei pusę kilmės knygoms rengti ir tvarkyti gautų valstybės biudžeto lėšų – 44,7 tūkst. Lt – panaudojo žirgų lenktynių nugalėtojų piniginių prizų įsigijimo išlaidoms, kurios tiesiogiai nesusijusios su žirgų darbingumo vertinimu, apmokėti.

Žemės ūkio ministerijos patvirtintose Pagalbos veislininkystei taisyklėse nenustatytas pakankamas netinkamai panaudotų lėšų išieškojimas.

2.2. Dėl lėšų žirgų genetiniam ištekliams išsaugoti naudojimo

Ministerija, įgyvendindama ankstesnio audito metu pateiktą rekomendaciją – lėšas žirgų genetiniam ištekliams išsaugoti planuoti ir skirti pagrindus jų poreikį realiais skaičiavimais, įvertinus vieno selekcinio branduolio išlaikymo išlaidas, 2013 metais lėšas arklių genetiniam ištekliams išsaugoti paskirstė remdamasi Lietuvos agrarinės ekonomikos instituto apskaičiuotu vieno selekcinio branduolio išlaikymo įkainiu. Jis nustatytas remiantis UAB „Lietuvos žirgynas“, vykdančios arklių genetinių išteklių išsaugojimo programą, realiomis vieno selekcinio branduolio išlaikymo išlaidomis, atėmus pajamas, planuojamas gauti kartą per penkerius metus pardavus kumelę ir jos atvestus du kumeliukus.

UAB „Lietuvos žirgynas“, be arklių genetinių išteklių išsaugojimo programos, vykdo ir kitą papildomą veiklą: teikia jodinėjimo, ekskursijų, važiavimo karieta, rogėmis, arklių sėklinimo ir kergimo paslaugas, už kurias gauna pajamų. Manome, kad gaunamos šios veiklos pajamos taip pat turėtų būti įtraukiamos apskaičiuojant įkainį – įkainis mažinamas gaunamų pajamų suma.

Vertindami valstybės biudžeto lėšų naudojimą UAB „Lietuvos žirgynas“, nustatėme, kad, naudojant arklių genetiniams ištekliams išsaugoti pagal sutartį skirtas lėšas, nesilaikyta teisės aktų reikalavimų ir sutarties nuostatų²⁴.

Ministerija sudarė sutartis su UAB „Lietuvos žirgynas“ ir lėšas veiklai, susijusiai su ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimu, skyrė pagal sutartyse nurodytus kriterijus ir jų prieduose patvirtintas Kaimo plėtros ir verslo skatinimo (01 001) programos sąmatas, nurodydama skiriamų lėšų sumą pagal kiekvieną išlaidų ekonominės klasifikacijos kodą.

UAB „Lietuvos žirgynas“, atsiskaitydama už lėšų panaudojimą, biudžeto išlaidų sąmatos vykdymo ataskaitose (formose Nr. 2) nurodė panaudotas lėšas, pateikė dokumentų, patvirtinančių išlaidų sąmatos straipsnių pagrįstumą, aprašą ir kitas pagal sutartis reikalaujamas ataskaitas.

Patikrinę visus UAB „Lietuvos žirgynas“ dokumentus, patvirtinančius išlaidų pagrįstumą, nustatėme, kad žirgynas 425,5 tūkst. Lt lėšų kitų prekių, transporto, ilgalaikio materialiojo turto einamojo remonto, komunalinių paslaugų ir kitų paslaugų išlaidoms apmokėti naudojo nesilaikydamas sąmatoje nurodytų išlaidų straipsnių dydžių, kurie sąmatoje patvirtinti remiantis Lietuvos agrarinės ekonomikos instituto apskaičiuotu vieno selekcinio branduolio išlaikymo įkainiu.

Nors 2013 m. lėšos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo programai vykdyti skirtos remiantis Lietuvos agrarinės ekonomikos instituto apskaičiuotu vieno selekcinio branduolio išlaikymo įkainiu, pagal kurį patvirtinta programos lėšų sąmata, UAB „Lietuvos žirgynas“ lėšas (88,5 tūkst. Lt) panaudojo biologiniam turtui įsigyti ir žemei išsinuomoti, nors tokios išlaidos nebuvo įskaičiuotos apskaičiuojant įkainį, neįtrauktos į programos sąmatą ir ministro įsakymu²⁵ patvirtintas priemonės finansavimo taisyklės kaip tinkamos finansuoti išlaidos.

Netinkamų finansuoti išlaidų pavyzdžiai

UAB „Lietuvos žirgynas“ panaudotos lėšos (88,5 tūkst. Lt) neįskaičiuotos apskaičiuojant įkainį, neįtrauktos į Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo programos administravimo taisyklės ir programos sąmatą kaip tinkamos finansuoti išlaidos:

- 40,7 tūkst. Lt panaudota trakėnų veislės žirgams įsigyti;
- 47,8 tūkst. Lt panaudota Vilniaus, Zarasų, Pagėgių rajonų savivaldybių administracijoms sumokėti žemės nuomos mokesčiai.

Žemės ūkio ministerija neužtikrino asignavimų naudojimo teisėtumo, nes tinkamai nekontroliavo, kad ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo priemonės vykdytoja – UAB „Lietuvos žirgynas“ – valstybės biudžeto lėšas naudotų pagal programos sąmatoje nurodytus išlaidų straipsnių dydžius ir pagal paskirtį.

Ministerija, patvirtinusi lėšų naudojimo sąmatą pagal patvirtiną įkainį, neužtikrino tinkamos valstybės biudžeto lėšų naudojimo kontrolės, nes UAB „Lietuvos žirgynas“ skirtas lėšas naudojo neatsižvelgdama į sąmatoje nustatytus išlaidų rūšių dydžius, be to, 88,5 tūkst. Lt biudžeto asignavimų, skirtų ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo veiklai vykdyti, panaudojo ne pagal paskirtį, netinkamoms išlaidoms, tai yra apskaičiuojant įkainį, lėšų naudojimo sąmatoje ir priemonės finansavimo taisyklėse nenustatytoms išlaidoms, padengti.

²⁴Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2008-08-21 įsakymas 3D-465 „Dėl Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo programos administravimo taisyklių patvirtinimo“ (2013-07-17 įsakymo Nr. 3D-511 redakcija), 11 p.; 2013-04-04 sutartis Nr. 8P-13-074; 2013-08-02 sutartis Nr. 8P-13-138; 2013-11-20 susitarimas Nr. 8P-13-200.

²⁵ Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2013-07-17 įsakymas Nr. 3D-511 „Dėl žemės ūkio ministro 2008 m. rugpjūčio 21 d. įsakymo Nr. 3D-465 „Dėl Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo programos administravimo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“, III skyrius.

Vieno selekcinio branduolio išlaikymo įkainį apskaičiavus neįvertinant UAB "Lietuvos žirgynas" iš papildomos veiklos gaunamų pajamų, galėjo būti netinkamai nustatytas žirgų genetiniams ištekliams išsaugoti skiriamų lėšų dydis.

2.3. Dėl tarnybinių kelionių organizavimo paslaugos pirkimo

Žemės ūkio ministerija 2012–2013 metais atviro konkurso būdu vykdė tarnybinių kelionių organizavimo paslaugos pirkimą²⁶. Su pirkimo konkursą laimėjusia UAB „A“ 2013 m. gegužės 14 d. sudaryta sutartis Nr. 8P-13-098, planuota pirkimo vertė vieneriems metams – 1 341 000,00 Lt su PVM. Audito metu nustatėme, kad padaryta viešuosius pirkimus reglamentuojančių teisės aktų pažeidimų, dėl kurių iki 2014 m. balandžio 10 d. už paslaugas UAB „A“ sumokėta 1 657 229,30 Lt, tai yra tik per 11 mėnesių buvo išleista 316 229,30 Lt su PVM daugiau, negu numatyta. Vykdydama šį viešąjį pirkimą ir sutartį ministerija pažeidė Viešųjų pirkimų įstatymo 3 straipsnio 1 dalyje įtvirtintus skaidrumo, lygiateisiškumo ir nediskriminavimo principus ir nepasiekė to paties straipsnio 2 dalyje nustatyto pirkimo tikslo – vadovaujantis šio įstatymo reikalavimais sudaryti pirkimo sutartį, leidžiančią perkančiajai organizacijai įsigyti reikalingų paslaugų, racionaliai naudojant tam skirtas lėšas.

Žemės ūkio ministerija netinkamai vertino laimėjusio tiekėjo pasiūlymą, nes jo nurodytus oro linijų bendrovės „LOT Polish Airlines“ tarifo BGOLD27 skrydžius pripažino atitinkančiais pirkimo sąlygų reikalavimus skrydžių bilietams be apribojimų (grąžinimo, keitimo, rezervavimo, išpirkimo pagal aviakompanijos tarifo taisykles). Tai, kad taikomas tarifas BGOLD27 iš tiesų yra su rezervavimo ir išpirkimo apribojimais (*Time limit control*), yra nustatęs teismas panašioje byloje²⁷, todėl šis tarifas ministerijos pirkimo sąlygų 1 priedo 1 ir 3 lentelių reikalavimų atitikti negalėjo.

Ministerija laimėjusio tiekėjo pasiūlymą turėjo pripažinti neatitinkančiu pirkimo sąlygų reikalavimų ir, vadovaudamasi Viešųjų pirkimų įstatymo 39 straipsnio 2 dalies 2 punktu, atmesti kaip neatitinkantį pirkimo dokumentuose nustatytų reikalavimų.

Pirkimo sąlygose Žemės ūkio ministerija nurodė tiekėjams pateikti skrydžių keliais jai aktualiausiais maršrutais bilietų kainas tam tikromis datomis. Taigi laimėjęs tiekėjas turėjo teikti ministerijai skrydžių tais maršrutais bilietus jo pasiūlyme nurodytomis kainomis²⁸, kurios, kaip fiksuoti paslaugos įkainiai, buvo nurodytos sutartyje. Ministerija pirkimo sąlygų ir sutarties nuostatų, reglamentuojančių jose nurodytų skrydžių maršrutų bilietų kainas, laikėsi nenuosekliai, nes pirkimą laimėjęs tiekėjas savo pasiūlyme nurodytomis mažesnėmis kainomis pasinaudojo tik norėdamas laimėti pirkimo konkursą. Vykdydama sutartį ministerija faktiškai pakeitė pirkimo sąlygų, tiekėjo pasiūlymo ir sutarties nuostatas dėl kainų ir reikalavimų bilietams, nes iš tiekėjo pirkimo bilietus aukštesnėmis, nei nurodyta sutartyje, kainomis. Pirkimo sąlygose nurodytų maršrutų skrydžių ir persėdimo variantų mažiausią kainą pasiūlęs tiekėjas vykdant sutartį tokių mažų kainų dažniausiai nesiūlė.

Ministerijos brangiau, nei nurodyta tiekėjo pasiūlyme ir sutartyje, įsigytų skrydžių bilietų pavyzdžiai

2013 m. birželio 23–26 d. ministerijos darbuotojas vyko į Liuksemburgą dalyvauti Europos Sąjungos Žemės ūkio ir žuvininkystės tarybos posėdyje. Bilietas į Liuksemburgą buvo įsigytas iš

²⁶ Pirkimas Nr. 130808, 2011-02-19 paskelbtas Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje Nr. 2011/S 35-057718, 2011-02-23 paskelbtas Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje ir 2011-02-23 – „Informaciniuose pranešimuose“ Nr. 15.

²⁷ Lietuvos apeliacinio teismo 2011-10-11 sprendimas civilinėje byloje Nr. 2A-1642/2011.

²⁸ Atviro konkurso sąlygų 74.2, 78, 81.1.1, 86 p., 2013-05-14 sutarties Nr. 8P-13-098 3.1, 3.4.1.1, 6.2, 6.3 p.

tiekiėjo už 3 270 Lt, nors savo pasiūlyme ir sutartyje tiekėjas įsipareigojo pateikti skrydžio tos pačios oro linijų bendrovės lėktuvu bilietą už 2 610, 01 Lt, t. y. už 659,99 Lt mažesnę kainą (2013-06-19 s/f AE Nr. 043448).

2013 m. rugsėjo 17–19 d. du ministerijos darbuotojai vyko į Budapeštą (Vengrija). Bilietai su apribojimais į Budapeštą buvo įsigyti iš tiekėjo už 2 500 ir 2 380 Lt, nors savo pasiūlyme ir sutartyje tiekėjas įsipareigojo pateikti skrydžio kitos oro linijų bendrovės lėktuvu bilietą už 1 196,01 Lt, t. y. atitinkamai už 1 303,99 ir 1 183,99 Lt mažesnę kainą (2013-09-09 s/f AE Nr. 044360 ir 2013-09-09 s/f AE Nr. 044343).

2013 m. spalio 23–25 d. ministerijos darbuotojas tiesioginiu reisu skrido į Briuselį (Belgija). Bilietas su apribojimais į Briuselį iš tiekėjo buvo įsigytas už 2 159 Lt, nors savo pasiūlyme ir sutartyje tiekėjas įsipareigojo pateikti skrydžio kitos oro linijų bendrovės lėktuvu bilietą už 996,01 Lt, t. y. už 1 162,99 Lt mažesnę kainą (2013-10-21 s/f AE Nr. 045018).

Ministerija taip pat pažeidė Viešųjų pirkimų įstatymo 18 straipsnio 8 dalies nustatas, nes:

- sutarties vykdymo metu ne tik įsigijo skrydžių bilietus aukštesnėmis, nei nurodyta tiekėjo pasiūlyme ir sutartyje, kainomis, bet ir nesilaikė prie sutarties pridėto atviro konkurso sąlygų 2 priedo techninės specifikacijos (2013-01-29 redakcija) 1.6 punkto sąlygos dėl draudimo siūlyti negražinamus ir nekeičiamus bilietus²⁹;
- sutarties vykdymo metu nesilaikė sutarties 1 priede ir 2 priedo techninės specifikacijos 1.5 ir 1.7 punktuose nustatytų reikalavimų, kad laiko tarpas tarp persėdimų turi būti ne trumpesnis kaip 35 minutės, nes iš tiekėjo pirkto skrydžio maršrutu Vilnius–Briuselis–Vilnius bilietus su persėdimu Varšuvoje, nors persėdimas Varšuvoje trunka 30 minučių³⁰.

Pažymėtina, kad ministerija perkamų skrydžių pasirinkimą susiaurino, pirkimo sąlygose ir sutartyje kiekvieną skrydžio maršrutą susiedama su tam tikromis oro linijų bendrovėmis, o tokia sąlyga tiekėjui leido dar dažniau nesivadovauti netgi sutartyje nurodytų skrydžių maršrutų kainomis.

Pastebėjimas dėl sutartyje nurodytų skrydžių

Ministerija pirkimo sąlygose ir sutartyje įtvirtino nuostatą, kad skrydžio maršruto (pavyzdžiui, Vilnius–Briuselis–Vilnius) kaina nustatoma tik kartu su atitinkamomis oro linijų bendrovėmis (šiuo atveju „Air Baltic“). Todėl, ministerijos niekuo nepagrįstu manymu, skrydžių tuo pačiu sutartyje nurodytu maršrutu Vilnius–Briuselis–Vilnius, tik kitų oro linijų bendrovių (pavyzdžiui: „Estonian Air“ ar „Air Lituanica“) lėktuvais kainos gali būti didesnės nei nurodytos sutartyje ir galima nesilaikyti sutartyje įtvirtintų nuostatų dėl draudimo tiekėjui siūlyti nekeičiamus ir negražinamus bilietus.

Jeigu sutarties vykdymo metu tiekėjas negali pasiūlyti ministerijos viešojo pirkimo būdu įsigytų skrydžių tam tikrų oro linijų bendrovių lėktuvais ir siūlo sutartyje neįvardytus brangesnius skrydžius kitų oro linijų bendrovių lėktuvais, tai viešojo pirkimo procedūros, atliktos siekiant racionaliai panaudoti valstybės biudžeto ar Europos Sąjungos lėšas (apmokėta dalis skrydžių), tampa beprasmiškos.

Ministerija šio pirkimo ir sutarties vykdymo metu taip pat pažeidė Viešųjų pirkimų įstatymo 18 straipsnio 6 dalies 3 punkto ir Viešojo pirkimo–pardavimo sutarčių kainos ir kainodaros taisyklių nustatymo metodikos³¹ nuostatas, reglamentuojančias, kad pirkimo dokumentų kainodaros taisyklėse nurodyto fiksuoto įkainio apskaičiavimo būdas nustatomas, kai nežinoma tik perkamų paslaugų apimtis ir galutinė pirkimo vertė priklauso tik nuo suteiktų paslaugų kiekio (apimties), tačiau nustatyti įkainiai nekeičiami. Ministerija atviro konkurso sąlygų techninės

²⁹ Negražinami ir nekeičiami skrydžio bilietai buvo įsigyti pagal sąskaitas faktūras: 2013-07-15 s/f AE Nr. 043761, 2013-08-26 s/f AE Nr. 044159, 2013-09-09 s/f AE Nr. 044343, 2013-09-09 s/f AE Nr. 044360.

³⁰ Skrydžio bilietai, įsigyti pagal sąskaitas faktūras: 2013-05-23 s/f AE Nr. 043085 ir 2013-06-12 s/f AE Nr. 043353.

³¹ Patvirtintos Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2003-02-25 įsakymu Nr. 1S-21 (su vėlesniais pakeitimais), 10 p.

specifikacijos 1.5 ir 1.7 punktuose ir sutarties 1.1, 3.1, 3.2 ir 3.4.1.1 punktuose nurodė fiksuoto įkainio kainodaros būdą atitinkančias nuostatas, kad skrydžių, kurių maršrutai nurodyti pasiūlyme, bilietai sutarties galiojimo laikotarpiu turės būti parduodami ne brangiau, nei nustatyta pasiūlyme ir sutartyje. Tačiau ministerija tuose pačiuose specifikacijos punktuose nurodė ir su fiksuotu įkainiu nesuderinamą išimtį: jei pasiūlyme nurodytais maršrutais skrydžių bilietų pateiktomis kainomis nebėra arba ministerija perka sutartyje nenurodyto maršruto skrydžio bilietą, tiekėjas pateikia tris pirkimo sąlygas atitinkančius patogiausius maršrutų variantus, nurodydamas mažiausias bilietų kainas. Sutarties vykdymo metu ši išimtis taikoma dažnai. Ministerija turi teisę pasirinkti tokius tiekėjo siūlomus sutartyje neįvardytus skrydžius vadovaudamasi neaišku kaip derinamais ekonomiškumo ir patogumo kriterijais, o tai ne tik pažeidžia viešųjų pirkimų skaidrumo, lygiateisiškumo ir nediskriminavimo principus, bet ir nesuderinama su pirkimo sąlygose nurodyta fiksuoto įkainio kainodara – teisės aktuose toks ministerijos sutartyje nenumatytiems skrydžiams taikomas kainodaros būdas apskritai nėra ir negali būti įtvirtintas.

Pirkimo sąlygose ir sutartyje nustatyto fiksuoto įkainio kainodaros būdo derinimas su sutartyje nenurodytų skrydžių neaiškia kainodara vertinamas ir kaip Viešojo pirkimo–pardavimo sutarčių kainos ir kainodaros taisyklių nustatymo metodikos 4 punkto, draudžiančio nustatyti neaiškią ir alternatyvią kainodarą, pažeidimas. Šis metodikos punktas nustato, kad kainodaros taisyklės turi būti aiškios ir nedviprasmiškos, jos turi būti surašytos taip, kad atsiskaitymo su tiekėju metu nekiltų neaiškumų dėl suteiktų paslaugų įkainojimo. Kainodaros taisyklėse negali būti leidžiama taikyti alternatyvius kainos apskaičiavimo būdus ar alternatyvias taisykles, taip pat kainodaros taisyklės turi atitikti tiek perkančiosios organizacijos, tiek tiekėjo interesus, o perkančioji organizacija negali prisiimti per didelės rizikos dėl sutarties kainos. Tačiau būtent dėl atviro konkurso sąlygų techninės specifikacijos 1.5 ir 1.7 punktuose nustatytos išimties, siekdamas kuo didesnio pelno ir neturėdamas konkurentų – kitų tiekėjų, mažiausią kainą pasiūlęs laimėjęs tiekėjas nėra suinteresuotas visais atvejais surasti ir pateikti sutartyje nurodyto skrydžio bilietus už tą mažiausią kainą. Tiekėjas, siekdamas kuo didesnio pelno ir nepatirdamas konkurencijos, yra suinteresuotas elgtis priešingai – neatsižvelgdamas į sutartyje nustatytas kainas, taikyti išimtį ir siūlyti jam kuo didesnę pelną užtikrinančius skrydžius ne sutartyje nurodytomis kainomis.

Ministerija pirkimo sąlygose bandė numatyti tiekėjų siūlomų kainų kontrolės priemones: jeigu tiekėjas negali pateikti kiekvieno siūlomo skrydžio bilietų sutartyje nurodytomis kainomis, jis privalo rezervavimo sistemos išrašais pagrįsti, kad užsakymo dieną trijų jo siūlomų skrydžio maršruto variantų bilietų kainos yra mažiausios Lietuvos rinkoje. Tačiau šios priemonės nėra pakankamos, nes audito metu negavome patikimų įrodymų dėl tiekėjo siūlomos mažiausios kainos. Ministerija pateikė tik elektroniniuose tiekėjo laiškuose nurodytas rezervavimo sistemos išrašų kopijas ir tik tiekėjo pateiktus mažiausios kainos patvirtinimus, todėl mes negalėjome įsitikinti, ar pateikta informacija apie Lietuvos rinkoje užsakymo dieną buvusias atitinkamo skrydžio bilietų mažiausias kainas išsami ir patikima. Nėra jokių patikimų įrodymų, kad tiekėjas sutarties vykdymo metu siūlo ministerijai visą reikiamo skrydžio maršruto galimų variantų sąrašą.

Įvertinus, kaip vykdoma sutartis, kai ministerija užsakė sutartyje nurodytų skrydžių maršrutų ir persėdimų variantus, audito metu nustatyti prieštaringi ministerijos veiksmai vykdant pirkimo procedūras ir sutartį. Pirkimo sąlygose ministerija nustatė vienodą skrydžių be apribojimų ir skrydžių su apribojimais (grąžinimo, keitimo, rezervavimo pagal oro linijų bendrovės taisykles) svarbą iki pirmojo skrydžio (skrydžių su apribojimais kaina mažesnė). Be to, mažiausią kainą siūliusio tiekėjo pasiūlymas buvo atmestas dėl to, kad jo siūlyti skrydžiai be apribojimo neatitiko pirkimo sąlygų nuostatų dėl apribojimų (grąžinimo, keitimo, rezervavimo pagal oro linijų

bendrovės taisyklės). Tačiau pasirašius sutartį ministerijos kancleris nurodė³² visiems ministerijos darbuotojams pirkti, o tiekėjui pateikti tik daugeliu atvejų pigesnius bilietus su apribojimais. Tačiau tiekėjas, motyvuodamas tuo, kad pigesnių bilietų su apribojimais nėra, siūlydavo tik brangesnius bilietus be apribojimų arba aiškiai nenurodydavo bilietui taikomų apribojimų pagal sutarties sąlygas. Pirkimo sąlygose ir sutartyje bilietu be apribojimų buvo laikomas toks bilietas, kuris gali būti keičiamas ir grąžinamas netaikant baudų, tačiau sutarties vykdymo metu siūlydamas bilietus tiekėjas dažnai kaip jų grąžinimo ir keitimo sąlygą nurodydavo: „leidžiama, detales pasitikslinkite su savo pardavimo agentu“. Todėl audito metu tikslios informacijos, kuri leistų tiekėjo siūlomus bilietus aiškiai priskirti prie pigesnių bilietų su grąžinimo, keitimo ir rezervavimo apribojimais ar brangesnių be apribojimų, negavome. Audito metu ministerija pateikė informaciją tik apie 2013 metais nupirktus 8 skrydžių bilietus be apribojimų, tačiau iš pateiktų dokumentų matyti, kad prie sutartyje apibrėžtų bilietų be apribojimų be jokių abejonių galima priskirti tik vieną ministerijos įsigytą skrydžio bilietą³³.

Ministerija neįvertino Lietuvos Respublikos pirmininkavimo Europos Sąjungos Tarybai reikalingų skrydžių į Strasbūrą (Prancūzijos Respublika) svarbos ir šio maršruto pirkimo sąlygose nenurodė, todėl tiekėjo apmokėti pateiktų skrydžių bilietų kainų negalima palyginti nei su tiekėjo pasiūlyme, nei su pirkimo sutartyje nurodytomis kainomis. Pirkimo sąlygose nurodyti tiesioginiai skrydžiai Vilnius–Varšuva–Vilnius ir skrydžiai su persėdimais Vilnius–Dublinas–Vilnius ministerijos buvo retai užsakomi. Taip pat pirkimo sąlygose ir sutartyje nurodyti skrydžiai Vilnius–Briuselis–Vilnius su persėdimais Rygoje buvo retai užsakomi, vietoje jų buvo dažnai užsakomi jose nenurodyti skrydžiai Vilnius–Briuselis–Vilnius su persėdimais Varšuvoje arba Amsterdame. Todėl ministerijos pirkimo sąlygose ir sutartyje nenurodytų maršrutų skrydžių arba persėdimų variantų bilietų pirkimai neužtikrino, kad laikomasi lygiateisiškumo, nediskriminavimo ir skaidrumo principų, nes vertinant sutarties vykdymą nebuvo gauta patikimų įrodymų, kad pirkimo sąlygose ir sutartyje nurodytais maršrutais mažiausias skrydžio kainas pasiūlęs kuo didesnio pelno siekiantis tiekėjas, nebeturėdamas kitų konkurentų ir suinteresuotas pasiūlyti jam kuo didesnę pelną užtikrinančius skrydžius, ministerijai pasiūlydavo mažiausias skrydžių kainas pirkimo sąlygose ir sutartyje nenurodytais maršrutais. Mažiausių skrydžių sutartyje nenurodytais maršrutais kainą galėjo užtikrinti tik tiekėjų konkurencija, todėl turėjo būti vykdomi atskiri sutartyje nenurodytų skrydžių pirkimai, kreipiantis į kelis tiekėjus.

Neatsižvelgdama į sutarties vykdymo metu tiekėjo dažnai siūlomas didesnes, nei nurodyta sutartyje, skrydžio bilietų kainas (tai neužtikrina viešojo pirkimo metu siekto tikslo – paslaugas įsigyti racionaliai naudojant tam skirtas lėšas), 2014 m. ministerija šios sutarties vykdymą pratęsė vieneriems metams³⁴.

Ministerija tarnybinių kelionių organizavimo paslaugas pirkė pažeisdama Viešųjų pirkimų įstatyme nustatytus lygiateisiškumo, nediskriminavimo ir skaidrumo principus, nuostatas dėl kainodaros būdo nustatymo ir nesilaikė draudimo keisti sutarties nuostatas. Ministerija sutarties vykdymo metu už tiekėjo teikiamus skrydžių lėktuvais bilietus mokėjo brangiau, nei nurodyta laimėjusio tiekėjo pasiūlyme ir sutartyje, o sutartyje nenurodytų skrydžių bilietus, neužtikrindama konkurencijos, pirkė iš vieno tiekėjo. Per audito metu vertintą 11 mėnesių sutarties vykdymo laikotarpį už paslaugas ministerija sumokėjo 1 657,2 tūkst. Lt, tai yra 316,2 tūkst. Lt daugiau, nei buvo nurodyta sutartyje, ir taip pažeidė Viešųjų pirkimų įstatymą.

³² Patvirtinta 2013-05-31 potvarkiu Nr. 4D-44.

³³ Pagal 2013-09-20 s/f AE Nr. 044558.

³⁴ 2014-05-14 susitarimas Nr. 8P-14-114.

2.4. Dėl tarptautinio ristūnų žirgų renginio paslaugos pirkimo

Žemės ūkio ministerija 2013 metais supaprastinto atviro konkurso būdu vykdė tarptautinio ristūnų žirgų renginio organizavimo paslaugos pirkimą³⁵. Pirkimo dokumentuose (techninės specifikacijos 2 punkte) buvo nurodytas perkamų paslaugų tikslas – plėtoti ristūnų žirgų sporto šaką ir įvertinti ristūnus žirgus. Pirkimo konkursą laimėjo UAB „C“. Su šia bendrove buvo sudaryta sutartis suteikti minėtą paslaugą už 139 775,00 Lt,³⁶.

Pažymėtina, kad ristūnai žirgai yra tik viena iš keleto Lietuvoje auginamų žirgų veislių, todėl ristūnų žirgų sporto varžybos buvo naudingos tik ristūnų veislės žirgų augintojams, kitų žirgų veislių analogiško lygio renginių ministerija 2013 metais nefinansavo.

Ministerija šiam pirkimui vykdyti panaudojo 139,8 tūkst. Lt Kaimo plėtros ir verslo skatinimo (01 001) programos „Šalies žemės ūkio pristatymas tarptautinėse ir respublikinėse parodose“ konkursų finansavimo priemonei (01.001.01.01.31) skirtų lėšų, tačiau nesivadovavo jokiais šių lėšų skyrimą ir naudojimą reglamentuojančių taisyklių³⁷ nuostatomis. Žirgų veislininkystė valstybės biudžeto lėšomis remiama vadovaujantis Pagalbos veislininkystei taisyklių³⁸ nuostatomis, tačiau ministerija nesivadovavo ir šiose taisyklėse įtvirtintais finansavimo principais, nes viršijo jose nustatytus teikiamos pagalbos dydžius.

Audito metu patikrinus ministerijos pateiktus sutarties vykdymo dokumentus nustatyta, kad ministerija pažeidė Viešųjų pirkimų įstatymo 3 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą skaidrumo principą ir nepasiekė to paties įstatymo straipsnio 2 dalyje nustatyto pirkimo tikslo – vadovaujantis šio įstatymo reikalavimais, sudaryti pirkimo sutartį, leidžiančią įsigyti ministerijai reikalingų paslaugų racionaliai naudojant tam skirtas lėšas, nes:

1. Ministerija nesilaikė Viešųjų pirkimų įstatymo 18 straipsnio 8 dalyje įtvirtinto draudimo sutarties vykdymo metu keisti jos sąlygas: sutarties vykdymo dokumentuose pateikta informacija apie pirkimo sąlygose nenurodytus ministerijos įsteigtus ir ristūnų lenktynių nugalėtojams išmokėtus piniginius prizus. Šių pirkimo sąlygose nenurodytų piniginių prizų vertė – 62,0 tūkst. Lt, tai sudaro beveik pusę visos sutarties vertės. Ministerijos įsteigtų prizų dydis buvo nuo 600 iki 7 500 Lt vienam dalyviui, nors žemės ūkio ministro 2007 m. gegužės 16 d. įsakymu Nr. 3D-237 (su vėlesniais pakeitimais) patvirtintų Žemės ūkio šviečiamųjų renginių, žemės ūkio parodų, mugių, konkursų organizavimo finansavimo taisyklių 12.2.5 punkte nurodyti tik simboliniai iki 863 Lt vertės, prizai vienam laimėtojui.

7 lentelė. Tarptautinio ristūnų žirgų renginio prizų vertė

Eil. Nr.	Prizo pavadinimas	Prizo vertė, Lt				
		I vieta	II vieta	III vieta	IV vieta	iš viso
1	Trimečių prizas	2 000	1 200	800	-	4 000
2	Lietuvos Respublikos Vyriausybės prizas	3 500	1 750	1 050	700	7 000
3	Lietuvos Respublikos Seimo prizas	5 000	3 000	2 000	-	10 000
4	Didysis Žemės ūkio ministerijos prizas	7 500	4 500	3 000	-	15 000
5	Vytauto Einorio prizas	2 500	1 500	1 000	-	5 000
6	Utenos mero prizas	4 000	2 400	1 600	-	8 000

³⁵ Pirkimas Nr. 141981, 2011-02-19 paskelbtas ES oficialiajame leidinyje Nr. 2011/S 35-057718, 2011-02-23 paskelbtas Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje ir 2011-02-23 – „Informaciniuose pranešimuose“ Nr. 15.

³⁶ Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos ir UAB „C“ 2013-10-19 sutartis Nr. 8P-13-172.

³⁷ Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2007-05-16 įsakymu Nr. 3D-237 patvirtintos Žemės ūkio šviečiamųjų renginių, žemės ūkio parodų, mugių, konkursų organizavimo finansavimo taisyklės (su vėlesniais pakeitimais).

³⁸ Patvirtintos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2010-03-30 įsakymu Nr. 3D-290 (su vėlesniais pakeitimais).

7	Vilčių prizas	1 500	9 000	600	-	3 000
8	Stajerių prizas	5 000	3 000	2 000	-	10 000
Iš viso:						62 000

Šaltinis – Valstybės kontrolės apibendrinti duomenys

Ministerija nesilaikė Viešųjų pirkimų įstatymo 24 straipsnio 9 dalies nuostatų: parengė pirkimo dokumentus, kurie nebuvo tikslūs, aiškūs, be dviprasmybių, kad tiekėjai galėtų pateikti pasiūlymus, o perkančioji organizacija nupirkti tai, ko reikia:

2.1. pirkimo sąlygose ministerija neapibrėžė vartojamos „VIP svečio“ sąvokos ir audito metu nepateikė patikrinti 300 kviestinių VIP svečių, kurių kiekvieno maitinimas kainavo ne mažiau kaip 40 Lt su PVM³⁹ (iš viso 12,0 tūkst. Lt), sąrašo. Vadovaujantis taisyklių⁴⁰ reikalavimais, konkursų svečių maitinimo išlaidos negali būti apmokamos. Žiniasklaidoje⁴¹ pateiktoje informacijoje paminėti vos keli renginyje dalyvavę asmenys, kurie galėtų būti vadinami VIP svečiais. Kituose dokumentuose taip pat nesant informacijos apie dalyvavusius VIP svečius, negalime įsitikinti, kad buvo realus poreikis suteikti maitinimo paslaugas pirkimo sąlygose ir sutartyje nurodytam skaičiui VIP svečių ir kad jos iš tikrųjų suteiktos tokiam asmenų skaičiui;

2.2. ministerija savo, kaip valstybės institucijos, vardu rengiamo renginio pirkimo sąlygų techninėje specifikacijoje (3.2 p.) privačiam pelno siekiančiam tiekėjui nustatė pareigą vykdyti renginio rėmėjų ir kitų su renginiu susijusių šaltinių paiešką ir suteikė teisę disponuoti iš rėmėjų ir kitų šaltinių gautomis lėšomis. Kadangi ministerija neturi duomenų, kiek lėšų tiekėjas surinko iš rėmėjų ir kaip jas panaudojo renginiui organizuoti, pirkimo dokumentai ir sutartis tiek, kiek juose nenustatyta tiekėjo atskaitomybė už rėmėjų lėšų panaudojimą, ir ministerijos negalėjimas vykdyti tokių lėšų panaudojimo kontrolės vertinami kaip neskaidrūs ir neužtikrinantys racionalaus valstybės biudžeto lėšų panaudojimo.

Ministerija, nesivadovaudama savo patvirtintomis taisyklėmis, finansavo tik vienos žirgų veislės varžybas. Organizavimo paslaugas ministerija pirko pažeisdama Viešųjų pirkimų įstatymo 3 straipsnyje nustatytą skaidrumo principą, 18 straipsnio reikalavimus dėl sutarties vykdymo ir 24 straipsnio reikalavimus dėl pirkimo dokumentų tikslumo ir aiškumo, nekontroliavo, kaip gaunamos ir panaudojamos jos vardu organizuojamo renginio rėmėjų lėšos, todėl paslaugas įsigijo neracionaliai panaudojusi 139,8 tūkst. Lt valstybės biudžeto lėšų.

2.5. Dėl viešojo pirkimo metu padarytų neteisėtų sprendimų ir patirtos materialinės žalos

Ministerijai pavaldi įstaiga Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos biudžeto lėšas (100,0 tūkst. Lt) panaudojo teismo sprendimu skirtai baudai už Viešųjų pirkimų įstatymo pažeidimus sumokėti.

Žemės ūkio ministerija, vykdytama Europos Sąjungos lėšomis finansuojamą projektą „Žemės ūkio ministerijos reguliavimo sričiai priskirtų institucijų ir įstaigų žemės ūkio subjektams teikiamų

³⁹ UAB „D“ 2013-11-11 raštas Nr. SR-2013-81.

⁴⁰ Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2007-05-16 įsakymu Nr. 3D-237 patvirtintos Žemės ūkio šviečiamųjų renginių, žemės ūkio parodų, mugių, konkursų organizavimo finansavimo taisyklės (su vėlesniais pakeitimais), 10.2 ir 12.2 p.

⁴¹ Pavyzdžiui, 2013-11-12 „Ūkininko patarėjo“ Nr. 132 (3089) straipsnis „Naujajį Utenos hipodromą bandė kaimynai ir lietūs“.

paslaugų perkėlimas į elektroninę erdvę“, už 883 500 Lt įsigijo⁴² privačios bendrovės UAB „E“ teikiamas šio projekto administravimo, e. paslaugų projektavimo, techninės užduoties parengimo ir techninės priežiūros ekspertų paslaugas, o šio projekto informacinės sistemos sukūrimo paslaugos pirkimo procedūras įgaliojo atlikti jai pavaldžią Nacionalinę mokėjimo agentūrą.

Nacionalinė mokėjimo agentūra projekto informacinės sistemos sukūrimo ir įdiegimo paslaugų pirkimą⁴³ vykdė pagal ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo vertinimo kriterijų. Pirkimo konkursą laimėjo tiekėjų grupė (toliau – A tiekėjas). Ji įsipareigojo suteikti paslaugas už 5 095 968,69 Lt. Kita tiekėjų grupė (toliau – B tiekėjas), dalyvavusi pirkime, šias paslaugas siūlė suteikti už 3 569 500,00 Lt, t. y. 30 proc. mažesnę kainą, tačiau jos pasiūlymas buvo atmestas Nacionalinės mokėjimo agentūros viešųjų pirkimo komisijos sprendimu dėl B tiekėjo pasiūlytos nepagrįstos neįprastai mažos kainos. B tiekėjas, nesutikdamas su agentūros Viešojo pirkimo komisijos sprendimu atmesti jo pasiūlymą, kreipėsi į teismą su ieškiniu dėl šio pirkimo rezultatų panaikinimo. Teismas šio tiekėjo ieškinį dėl agentūros padarytų Viešųjų pirkimų įstatymo pažeidimų⁴⁴ ir neteisėtų sprendimų panaikinimo patenkino⁴⁵, pripažino, kad Žemės ūkio ministerijos sutartis su laimėjusiu A tiekėju sudaryta neteisėtai, ir skyrė Nacionalinei mokėjimų agentūrai 100 000 Lt baudą⁴⁶. Pirmosios instancijos teismas, su kuriuo sutiko ir aukštesnės instancijos teismas, savo sprendime nurodė, kad B tiekėjas savo pasiūlymo kainą pagrindė tinkamai, o agentūra – priešingai – šį pagrindimą įvertino formaliai ir netinkamai, neteisingai aiškino ir taikė neįprastai mažos kainos institutą, nesilaikė objektyvumo principo, pagrįsto skaidrumo imperatyvu. Teismas taip pat pažymėjo, kad agentūra, vertindama B tiekėjo pasiūlytą neįprastai mažą kainą, nebuvo pakankamai atidi, rūpestinga, nereikalavo detalesnio pagrindimo, vertinimą atliko formaliai ir tendencingai, laimėtoju paskelbė tiekėją, kuris viešajame konkurse pasiūlė 40 proc. didesnę nei B tiekėjas kainą. Dėl teismų nustatyto netinkamo projektui skirtos Europos Sąjungos finansinės paramos panaudojimo sankcijas skyrė ir Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie Susisiekimo ministerijos, projektui skirtą finansavimo sumą sumažinęs 1 273 992,17 Lt⁴⁷. Neteisėtai atmesto tiekėjo reikalavimai agentūrai dėl jam padarytos žalos atlyginimo, agentūrai teismo skirta 100 000 Lt bauda ir Informacinės visuomenės plėtros komiteto skirtos sankcijos laikomi agentūros ir Žemės ūkio ministerijos (ministerijos – neįskaitant baudos) patirta materialine žala, nes bauda ir sankcijos panaudotos įgyvendinti ne programos 01.03 „Žemės ūkio, maisto ūkio ir kaimo plėtros politikos formavimas ir administravimas“ priemonę „BŽŪP, BŽP ir valstybės pagalbos priemonių administravimas ir įgyvendinimo kontrolė“ įgyvendinti. Agentūros ir ministerijos patirta žala grindžiama ir tuo, kad sumokėta bauda jokios pridėtinės vertės nesukūrė, paslaugos buvo įsigytos gerokai brangiau, o ES lėšomis numatyto finansuoti projekto išlaidas teks padengti kitomis valstybės biudžeto lėšomis. Agentūros neteisėti sprendimai viešųjų pirkimų procedūrų metu, dėl kurių valstybės biudžeto asignavimai panaudoti už brangesnes paslaugas ir už pažeidimus skirtai baudai ir sankcijoms sumokėti, neatitinka Biudžeto sandaros įstatymo įstaigos vadovui nustatytos pareigos užtikrinti paskirtų asignavimų naudojimo teisėtumą, ekonomiškumą, efektyvumą ir

⁴² 2011-01-12 sutartis Nr. 8P-11-003.

⁴³ Pirkimas Nr. 127025.

⁴⁴ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas, 1996-08-13 Nr. I-1491 (su vėlesniais pakeitimais), 3 str., 39 str. 2 d. ir 40 str.

⁴⁵ Lietuvos apeliacinio teismo 2013-08-26 nutartis civilinėje byloje Nr. 2A-2092/2013.

⁴⁶ Teismas, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 95² str., taikė alternatyvią sankciją, nes sutartį nutraukti netikslinga.

⁴⁷ Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Susisiekimo ministerijos direktoriaus 2013-10-30 įsakymas Nr. T-134, šios sankcijos iki šiol nėra įsigaliojusios.

rezultatyvumą ir Biudžetinių įstaigų įstatymo biudžetinės įstaigos vadovui nustatytos pareigos užtikrinti racionalų ir taupų lėšų bei turto naudojimą, veiksmingą biudžetinės įstaigos vidaus kontrolės sistemos sukūrimą, jos veikimą ir tobulinimą⁴⁸.

Dėl šių aplinkybių ir viešojo pirkimo komisijos pirmininko bei narių veiksmų Žemės ūkio ministerija ir Nacionalinė mokėjimo agentūra atliko tyrimus, ar nepadaryta tarnybinių nusižengimų. Tyrimais nustatyta, kad nei komisijos pirmininkas, nei jos nariai tarnybinių nusižengimų nepadarė. Tiek ministerijos, tiek agentūros tarnybinių nusižengimų tyrimo komisijos pažymėjo, kad viešojo pirkimo procedūras vykdę agentūros darbuotojai neturėjo reikiamos patirties ir įgūdžių atlikti tokio pobūdžio informacinių technologijų paslaugų pirkimą, todėl rėmėsi aiškiai ir nedviprasmiškai suformuluota privačios bendrovės ekspertų išvada, kuria pasitikėjo. Iš šių tyrimų išvadų paaiškėjo, kad ministerija didelės vertės informacinių technologijų paslaugų pirkimo procedūras neatsakingai įgaliojo atlikti jai pavaldžiai Nacionalinę mokėjimo agentūrą, kurios specialistai neturėjo reikiamos kompetencijos šioje srityje. Agentūros viešojo pirkimo procedūrų neteisėtumą nustatęs teismas taip pat buvo pažymėjęs, kad agentūra savo sprendimus dėl B tiekėjo pasiūlymo atmetimo motyvavo privačios bendrovės pateikta techninių pasiūlymų kainos pagrįstumo ekspertinio vertinimo ataskaita ir teisine išvada dėl neįprastai mažos kainos teisinio reglamentavimo. Pažymėtina, kad privati bendrovė klaidingą ekspertinę ir teisinio vertinimo išvadą dėl neįprastai mažos kainos pagrindimo pateikė pagal jos pačios parengtų pirkimo sąlygų analizę. Ekspertinę ir teisinio vertinimo išvadą teikusi bendrovė savo išvadoje nurodė, kad už šios išvados tolesnį panaudojimą ji neatsako, tačiau toks atsakomybės neprisiėmimas nei pirkimo sąlygose nei sutartyje nebuvo numatytas, priešingai – privati bendrovė turėjo teikti kokybiškas paslaugas⁴⁹.

Ministerijai ir agentūrai neišsiaiškėjus dėl privačios bendrovės netinkamai teiktų ekspertinio vertinimo paslaugų atsiradusios žalos, dažnai viešuosiuose pirkimuose dalyvaujanti minima bendrovė bus laikoma sėkmingai įvykdžiusia ministerijos įgyvendinamo projekto administravimo sutartį ir šia aplinkybe galės remtis dalyvaudama kituose panašių paslaugų viešųjų pirkimų konkursuose.

Nacionalinė mokėjimo agentūra, vykdydama didelės vertės informacinių technologijų paslaugų pirkimo procedūras, vadovavosi neteisinga privačios bendrovės už atlyginimą pateikta išvada ir pažeidė Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatas, nes formaliai ir netinkamai įvertino tiekėjo pasiūlytos 1,5 mln. Lt, arba 30 proc. mažesnės nei pripažinto laimėjusiu tiekėjo, kainos pagrįstumą. Dėl agentūros padarytų Viešųjų pirkimų įstatymo pažeidimų teismui skyrus baudą, 100,0 tūkst. Lt biudžeto asignavimų panaudota ne programos „Žemės ūkio, maisto ūkio ir kaimo plėtros politikos formavimas ir administravimas“ nustatytiems tikslams, uždaviniams ir priemonėms įgyvendinti

883,5 tūkst. Lt vertės paslaugas suteikusi privati bendrovė už savo ekspertinio ir teisinio vertinimo panaudojimo pasekmes atsakomybės neprisiėmė neturėdama jokie teisinio pagrindo.

⁴⁸ Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymas, 1990-07-30 Nr. I-430 (su vėlesniais pakeitimais), 5 str. 2 d. 7 p.; Lietuvos Respublikos biudžetinių įstaigų įstatymas, 1995-12-05 Nr. I-1113 (su vėlesniais pakeitimais), 9 str. 2 d. 6 p.

⁴⁹ Ministerijos su privačia bendrove sudarytoje sutartyje nurodyta, kad pagal šią sutartį pateiktos ekspertinio vertinimo išvados yra konfidencialios.

2.6. Dėl biudžeto lėšų naudojimo darbo užmokesčiui už priverstinės pravaikštos laiką

Žemės ūkio ministerijos kancleris, vadovaudamasis ministro įsakymais dėl ministerijos struktūros ir pareigybių sąrašo keitimo, iš pareigų atleido ministerijos Pasirengimo pirmininkauti ir tarptautinio bendradarbiavimo departamento Tarptautinių reikalų ir eksporto skatinimo skyriaus valstybės tarnautoją⁵⁰. Šis potvarkį dėl atleidimo apskundė teismui. Vilniaus apygardos administracinis teismas potvarkį dėl atleidimo iš pareigų pripažino neteisėtu⁵¹, valstybės tarnautoją grąžino į pareigas ir priteisė jam vidutinio darbo užmokesčio dydžio išėtinę išmoką nuo atleidimo dienos iki teismo sprendimo įvykdymo dienos. Ministerija teismo sprendimą apskundė aukštesnės instancijos teismui, tačiau nelaukdama jo sprendimo su neteisėtai atleistu valstybės tarnautoju sudarė taikos sutartį⁵², pagal kurią ministerija šiam valstybės tarnautojui įsipareigojo sumokėti vidutinį darbo užmokestį už 7 mėnesius priverstinės pravaikštos laiko. Taikos sutarties sudarymas vertinamas kaip ministerijos pripažinimas, kad valstybės tarnautojo atleidimas iš pareigų buvo neteisėtas, nes priešingu atveju ministerija, gindama savo sprendimo teisėtumą, turėjo laukti galutinio ir neskundžiamo aukštesnės instancijos teismo sprendimo.

Ministerija atleistam valstybės tarnautojui sumokėjo 22 227,87 Lt vidutinį darbo užmokestį už 7 mėnesius priverstinės pravaikštos laiko. Už šį laiką nuo priteisto darbo užmokesčio Valstybiniam socialinio draudimo fondui pervesta 6 886,19 Lt darbdavio valstybinio socialinio draudimo įmokų. Šiuo atveju 29,1 tūkst. Lt (22,2 tūkst. Lt darbo užmokesčio už priverstinės pravaikštos laiką ir 6,9 tūkst. Lt darbdavio valstybinio socialinio draudimo įmokų) yra ministerijos turėtos tiesioginės išlaidos dėl neteisėto valstybės tarnautojo atleidimo iš pareigų. Toks ministerijai skirtų asignavimų panaudojimas, kai ministerija apmoka už jos naudai nedirbtą laiką, neatitinka Biudžeto sandaros įstatyme asignavimų valdytojui nustatytos pareigos užtikrinti paskirtų asignavimų naudojimo teisėtumą, ekonomiškumą, efektyvumą ir rezultatyvumą ir Biudžetinių įstaigų įstatyme biudžetinės įstaigos vadovui nustatytos pareigos užtikrinti racionalų ir taupų lėšų bei turto naudojimą, veiksmingą biudžetinės įstaigos vidaus kontrolės sistemos sukūrimą, jos veikimą ir tobulinimą⁵³. Valstybės tarnautojas per 7 priverstinės pravaikštos mėnesius ministerijos naudai nedirbo, todėl šios sumos laikomos ministerijos patirtu nuostoliu ir žala, kuri atsirado dėl netinkamai atliktų valstybės tarnautojo atleidimo procedūrų.

Ministerija tyrimo dėl galimų tarnybinių nusižengimų neatliko, todėl audito metu buvo įvertinti neteisėto atleidimo procedūrų dokumentai ir juos rengusių bei pasirašiusių ministerijos darbuotojų pareigybių aprašymų nuostatos.

Ministerijos kanclerio potvarkį dėl valstybės tarnautojo atleidimo rengė ir vizavo ministerijos Teisės departamento direktorius, šio departamento Personalo skyriaus vedėjas, Pasirengimo pirmininkauti ir tarptautinio bendradarbiavimo departamento direktorius ir Buhalterinės apskaitos skyriaus vedėjas. Šių darbuotojų teisinis išsilavinimas ir funkcijos užtikrinti ministerijos sprendimų teisėtumą nurodyti Teisės departamento direktoriaus ir šio departamento Personalo skyriaus vedėjo pareigybių aprašymuose.

⁵⁰ 2011-10-27 potvarkiu Nr. 4P-381.

⁵¹ 2012-09-05 sprendimu.

⁵² 2013-02-18 taikos sutartis.

⁵³ Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymas, 1990-07-30 Nr. I-430 (su vėlesniais pakeitimais), 5 str. 1 d. 7 p.; Lietuvos Respublikos biudžetinių įstaigų įstatymas, 1995-12-05 Nr. I-1113 (su vėlesniais pakeitimais), 9 str. 2 d. 6 p.

Ministerijos Teisės departamento direktoriaus ir to paties departamento Personalo skyriaus vedėjo pareigybių aprašymų nuostatos

Žemės ūkio ministro 2009-12-01 įsakymu Nr. 3P-82 (2010-09-08 įsakymo Nr. 3P-83 redakcija) patvirtinto Teisės departamento direktoriaus pareigybės aprašymo 6.5 punkte nustatyti reikalavimai turėti aukštąjį teisės išsilavinimą ir 3 metų teisinio darbo patirtį, 7.2 punkte nurodyta funkcija užtikrinti, kad ministerijos dokumentai atitiktų teisės aktų reikalavimus.

Žemės ūkio ministro 2009-12-01 įsakymu Nr. 3P-82 (2010-09-08 įsakymo Nr. 3P-83 redakcija) patvirtinto Teisės departamento Personalo skyriaus vedėjo pareigybės aprašymo 6.1 punkte nurodytas reikalavimas išmanyti valstybės tarnybą reglamentuojančius teisės aktus, 6.2 punkte nurodytas reikalavimas turėti aukštąjį teisės mokslų magistro kvalifikacinį laipsnį, turėti teisinio darbo patirties ir darbo patirties personalo srityje. Personalo skyriaus vedėjo pareigybės aprašymo 7 punkte nustatyta šio valstybės tarnautojo funkcija įgyvendinti Valstybės tarnybos įstatymą.

Jei ministras savo įsakymuose dėl ministerijos struktūros ir pareigybių sąrašo keitimo būtų nurodęs konkrečius už tolesnes personalo valdymo procedūras atsakingus darbuotojus ir jiems pavedamus atlikti veiksmus, jie pavestas funkcijas būtų atlikę atsakingiau.

Ministerija atleistam valstybės tarnautojui už jo nedirbtą priverstinės pravaikštos laiką sumokėjo 22,2 tūkst. Lt vidutinį darbo užmokestį ir pervedė 6,9 tūkst. Lt darbdavio socialinio draudimo įmokų, dėl to patyrė 29,1 tūkst. Lt dydžio materialinę žalą.

2.7. Dėl nepagrįsto gražinamų paskolų ir palūkanų priskyrimo biudžetinių įstaigų pajamoms

Biudžeto sandaros įstatymo 2 straipsnio 7 dalyje nurodyta, kad biudžetinių įstaigų pajamoms priskiriamos biudžetinių įstaigų, atliekančių jų veiklą reglamentuojančiuose dokumentuose nurodytas funkcijas, gaunamos lėšos (išskyrus valstybės rinkliavą ir žyminį mokestį) ir pajamos už trumpalaikio ir ilgalaikio materialiojo turto nuomą, kurios įmokamos į valstybės biudžetą ar savivaldybių biudžetus ir, vadovaujantis įstatymais arba Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimais, naudojamos šių įstaigų vykdomoms programoms finansuoti.

Ankstesnio audito metu nurodėme⁵⁴, kad 2012 metais paskolų gavėjų gražinamas paskolas (išduotas pagal 1992–1996 m. Vyriausybės nutarimais patvirtintas tvarkas) ir apskaičiuotas palūkanas ministerija, neturėdama teisinio pagrindo, priskyrė savo pajamoms ir panaudojo Kaimo plėtros ir verslo skatinimo programos (01.01) priemonei „Parama kreditų palūkanoms kompensuoti“ vykdyti, nors šios lėšos turėjo būti priskirtos valstybės biudžeto pajamoms ir pervestos į biudžetą negražintinai.

Žemės ūkio ministerija planuojamus gauti 300,0 tūkst. Lt gražinamų lengvatinių paskolų (ūkininkams išduotų pagal 1992–1996 m. Vyriausybės nutarimais patvirtintas tvarkas) ir palūkanų 2013 m. taip pat nepagrįstai suplanavo ir priskyrė prie jos gaunamų Kaimo plėtros ir verslo skatinimo programos (01.01) biudžetinių įstaigų pajamų, nes jokių galiojančių teisės aktu tokią funkciją nėra priskirta ministerijai, taip pat joks galiojantis įstatymas arba Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas nenustato tikslinio gražinamų paskolų ir palūkanų naudojimo ministerijos programoms finansuoti.

Valstybės kontrolės paaiškinimas dėl gražinamų paskolų ir palūkanų

Lietuvos Respublikos Vyriausybė 1997-03-12 nutarimu Nr. 213 „Dėl Kaimo rėmimo fondo sudarymo“ sudarė Kaimo rėmimo fondą, kuris buvo formuojamas iš Lietuvos valstybės biudžeto lėšų, skiriamų

⁵⁴ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės ataskaita 2013-07-12 Nr. FA-P-10-8-81.

Nacionalinei žemės ūkio plėtojimo programai finansuoti, grąžinamų lengvatinių paskolų, paimtų pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimuose 1992-03-16 Nr. 168, 1994-06-22 Nr. 508, 1996-04-16 Nr. 459 nustatytas tvarkas, 2 procentų dydžio palūkanų už šias paskolas, taip pat iš esamų šiuose fonduose lėšų, kitų Lietuvos Respublikos Vyriausybės nurodytų šaltinių. Fondo lėšos buvo naudojamos žemės ūkio rinkos ekonominio reguliavimo ir ūkininkų bei žemės ūkio įmonių pajamų palaikymo priemonėms įgyvendinti, dalies paskolų palūkanoms apmokėti ir kt.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2000-11-07 nutarimu Nr. 1353 2001-01-01 Kaimo rėmimo fondą pertvarkė į Specialiąją kaimo rėmimo programą, tačiau šiuo metu tokios programos nėra.

Ministerija 2013 m. surinko ir į valstybės biudžetą pervedė 184,3 tūkst. Lt grąžinamų paskolų ir palūkanų. Dalį šių lėšų (110,4 tūkst. Lt), kaip valstybės biudžeto asignavimus, ministerija 2013 m. nepagrįstai gavo ir panaudojo Kaimo plėtros ir verslo skatinimo programos (01.01) priemonei „Parama kreditų palūkanoms kompensuoti“ vykdyti. Šios lėšos turėjo būti priskirtos valstybės biudžeto pajamoms ir pervestos į biudžetą negrąžintinai.

Žemės ūkio ministerija 2013 metais paskolų gavėjų grąžinamas paskolas (išduotas pagal 1992–1996 m. Vyriausybės nutarimais patvirtintas tvarkas) ir apskaičiuotas palūkanas (110,4 tūkst. Lt) be pagrindo priskyrė savo pajamoms ir panaudojo Kaimo plėtros ir verslo skatinimo programos (01.01) priemonei „Parama kreditų palūkanoms kompensuoti“ vykdyti.

3. KITI PASTEBĖJIMAI

Dėl atstovavimo valstybės įmonėse

Žemės ūkio ministerija, siekdama tinkamai atstovauti valstybės turtines ir neturtines teises valstybės įmonėse ir uždaroje akcinėse bendrovėse, įsteigė Įstaigų ir įmonių veiklos priežiūros skyrių⁵⁵, kuris atsakingas už ministerijos kontroliuojamų subjektų veiklos priežiūrą, finansinių ataskaitų analizę ir kitų kontrolės procedūrų vykdymą. Žemės ūkio ministro įsakymais⁵⁶ sudarytos valstybės turtinių ir neturtinių teisių įgyvendinimo valstybės valdomose įmonėse ir žemės ūkio ministro valdymo sričiai priskirtų įstaigų veiklos priežiūros komisija ir valdymo tobulinimo darbo grupė, kurių uždaviniai yra siekti, kad Žemės ūkio ministerijos valdymo sričiai priskirtų įstaigų veiklos priežiūra būtų organizuojama tinkamai, teikti pasiūlymus dėl valstybės valdomų įmonių ir Žemės ūkio ministerijos valdymo sričiai priskirtų įstaigų veiklos efektyvumo.

Audito metu negalėjome detaliai susipažinti su komisijos, darbo grupės ir įmonių valdybų priimamų sprendimų motyvais, nes jų darbo protokolai yra neinformatyvūs, formalūs, diskusijos, dalyvių pasisakymai svarstomu klausimu neprotokoluojami, t. y. nurodoma tik „svarstyta“ ir „nutarta“, todėl kyla abejonių, ar visais atvejais buvo tinkamai analizuojama ir vertinama, kaip valstybės valdomos įmonės įgyvendina joms nustatytus ilgalaikius ir trumpalaikius finansinius ir nefinansinius tikslus, neaišku, kokiais kriterijais ar motyvais remiantis priimami sprendimai dėl įmonės (ypač nuostolingai veikiančios) vidaus kontrolės veiksmingumo, veiklos teisėtumo, ekonomiškumo, efektyvumo, strategijos, veiklos užduočių vykdymo, rodiklių nustatymo.

⁵⁵ Įstaigų ir įmonių veiklos priežiūros skyriaus nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2013-05-05 įsakymu Nr. 3D-339.

⁵⁶ Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymai: 2012-12-07 Nr. 3D-934, 2009-04-22 Nr. 3D-266 (2014-02-10 įsakymo Nr. 3D-89 redakcija).

Tai, kad ministerija nepakankamai vertino įmonių veiklą, ypač atkreipdama dėmesį į nuostolingai veikiančias įmones, neanalizavo jų veiklos užduočių neįvykdymo priežasčių, nesiekė pelningos jų veiklos, rodo ministerijos priimtas sprendimas dėl investavimo į UAB „Panevėžio veislininkystė“, kurios veikla 2010–2012 metų laikotarpiu buvo nuostolinga, o per 2013 m. pirmąjį pusmetį bendrovė veiklos iš viso nevykdė.

UAB „Panevėžio veislininkystė“ veiklos rezultatai

2010 m. rezultatas – 286 548 Lt grynasis nuostolis;

2011 m. rezultatas – 33 888 Lt grynasis nuostolis;

2012 m. rezultatas – 99 280 Lt grynasis nuostolis.

Nors ministro sudaryta⁵⁷ darbo grupė, įstaigų veiklos priežiūros komisija ir vertino UAB „Panevėžio veislininkystė“ veiklą, svarstė tolesnes jos veiklos perspektyvas, realių sprendimų dėl bendrovės veiklos optimizavimo nepriėmė. Pažymėtina, kad ministerijos darbuotoja, pagal ministro įgaliojimą⁵⁸ atstovaudama valstybei visuotiniame UAB „Panevėžio veislininkystė“ akcininkų susirinkime, balsavo už UAB „Panevėžio veislininkystė“ įstatinio kapitalo sumažinimą nuo 745 414 Lt iki 542 619 Lt (sumažinta 202 795 Lt), panaikinant 2013 m. II ketvirčio balanse įrašytus nuostolius, o ministerijai raštu⁵⁹ inicijavus Vyriausybė nutarimu⁶⁰ priėmė sprendimą, kad valstybei nuosavybės teise priklausantis finansinis turtas (pinigai) – 205 000 Lt – kaip papildomas įnašas iš Žemės ūkio ministerijos administruojamos Kaimo plėtros ir verslo skatinimo programos (01 01) yra perduodamas UAB „Panevėžio veislininkystė“, šia suma padidant bendrovės įstatinį kapitalą.

Manome, kad šiuo atveju valstybės investicijos į bendrovę reiškia bendrovės nuostolingos veiklos toleravimą, nes bendrovės patirtų nuostolių suma akcinis kapitalas sumažintas jau ne pirmą kartą. 2011 metais UAB „Panevėžio veislininkystė“ 746 082 Lt veiklos nuostoliai buvo nurašyti mažinant akcinį kapitalą nuo 1 491 496 Lt iki 745 414 Lt.

UAB „Panevėžio veislininkystė“ kelerius metus vykdant nuostolingą veiklą, ministerija priėmė sprendimą bendrovės patirtus nuostolius nurašyti mažinant įstatinį kapitalą, taip neužtikrindama efektyvaus valstybės turto valdymo ir pagrindinių Vyriausybės nutarimu patvirtintame Valstybės turtinių ir neturtinių teisių įgyvendinimo valstybės valdomose įmonėse tvarkos apraše nustatyti tikslų – užtikrinti valstybės valdomos įmonės verslo vertės augimą ir investuoto kapitalo grąžą – pasiekimo. Be to, po įstatinio kapitalo sumažinimo, ministerija inicijavo Vyriausybės nutarimą, kuriuo bendrovės kapitalas padidintas valstybės biudžeto lėšomis kaip papildomu įnašu.

4. REKOMENDACIJOS

Žemės ūkio ministerija ir jai pavaldžios įstaigos dėl audito metu nustatytų neatitikimų ir teiktų rekomendacijų buvo informuotos žodžiu ir raštais (žr. 2 priede).

⁵⁷ Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2013-01-16 įsakymas Nr. 3D-55.

⁵⁸ Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2013-09-19 įgaliojimas Nr. 9P-3.4.

⁵⁹ Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos 2013-09-09 raštas Nr. 2D-4407(12.163) „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl UAB „Panevėžio veislininkystė“ įstatinio kapitalo didinimo projekto“.

⁶⁰ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013-09-17 nutarimas Nr. 839 „Dėl valstybės turto investavimo ir uždarosios akcinės bendrovės „Panevėžio veislininkystė“ įstatinio kapitalo didinimo“.

Atsižvelgdami į ministerijos ir pavaldžių įstaigų veiksmus vykdant ankstesnių metų auditų rekomendacijas ir į šioje ataskaitoje nurodytus dalykus, rekomenduojame:

- Siekiant užtikrinti teisingą duomenų pateikimą konsoliduotosiose finansinėse ataskaitose:
 - teikti konstruktyvią pagalbą pavaldžioms įstaigoms sprendžiant jų apskaitos atitikties VSAFAS reikalavimams klausimus (ataskaitos 1.1, 1.2 ir 1.4 poskyriai, 6–12, 14–15 psl.);
 - ieškoti galimybių gauti detalesnę informaciją, siekiant tinkamai nurodyti gautinas sumas už išduotas lengvatines paskolas pagal VSAFAS reikalavimus (ataskaitos 1.3 poskyris, 13–14 psl.).
- Siekiant teisėto ir racionalaus valstybės biudžeto lėšų naudojimo:
 - Pagalbos veislininkystei taisyklėse nustatyti kilmės knygų rengimui ir tvarkymui reikalingų administracinių išlaidų limitus, objektyviai pagrindus patikslinti pagalbos veislininkystei lėšų skirstymo kriterijus ir jų dydžius, nustatyti valstybės biudžeto lėšų naudojimo asociacijose kontrolės procedūras ir užtikrinti jų vykdymą (ataskaitos 2.1 poskyris, 15–20 psl.);
 - įpareigoti Nacionalinę mokėjimo agentūrą sutartyje dėl paramos veislininkystei skyrimo nustatyti Žemės ūkio rūmų pareigą patvirtinti aiškius skaidrius pagalbos veislininkystės institucijoms skyrimo kriterijus, nustatčius kiekinės užduotis asociacijoms ir lėšų naudojimo sąmatas, užtikrinti tinkamą valstybės biudžeto lėšų naudojimo asociacijose kontrolę (ataskaitos 2.1 poskyris, 15–20 psl.);
 - nustatyti genetiniams ištekliams išsaugoti skirtų valstybės biudžeto lėšų naudojimo kontrolės procedūras, užtikrinančias tinkamą šių lėšų naudojimą įmonėse, kurios vykdo išsaugojimą (2.2 poskyris, 20–22 psl.);
 - patikslinti vieno selekcinio branduolio išlaikymo įkainį, įvertinus genetinių išteklių išsaugojimo priemonę vykdančių įmonių iš papildomos veiklos gaunamas pajamas (2.2 poskyris, 20–22 psl.);
 - iš tarnybinių kelionių organizavimo paslaugas teikiančio tiekėjo skrydžius pirkti tik sutartyje numatytomis sąlygomis arba nutraukti su juo sudarytą sutartį (2.3 poskyris, 22–25 psl.);
 - žemės ūkio renginius, parodas, muges ir konkursus organizuoti vadovaujantis nustatytomis jų organizavimo ir finansavimo taisyklėmis; organizuojant tokius renginius nesudaryti išskirtinių sąlygų tam tikroms žirgų augintojų asociacijoms ar kitiems juridiniams asmenims (2.4 poskyris, 26–27 psl.);
 - kartu su Nacionaline mokėjimo agentūra imtis teisinių priemonių dėl materialinės žalos išieškojimo iš privačios bendrovės dėl netinkamai jos suteiktų ekspertinio ir teisinio vertinimo paslaugų (2.5 poskyris, 27–29 psl.);
 - ministro įsakymuose dėl ministerijos struktūros ir pareigybių sąrašo keitimų nurodyti konkrečius valstybės tarnautojus, kurie būtų atsakingi už konkrečių tolimesnių dokumentų rengimą ir teisėtumo užtikrinimą (įspėjimas apie pareigybės panaikinimą, kito darbo atsakingi už konkrečių tolimesnių dokumentų rengimą ir teisėtumo užtikrinimą (įspėjimas apie pareigybės panaikinimą, kito darbo siūlymas ir nesant tokio darbo – sprendimas dėl atleidimo) (2.6 poskyris, 30–31 psl.).

1-ojo audito departamento direktorius

Laimonas Čiakas

1-ojo audito departamento vyriausioji valstybinė auditorė

Jolanta Balionienė

Valstybinio audito ataskaitos kopija pateikta Lietuvos Respublikos Seimo Audito komitetui.

Auditas atliktas, vykdant 2013-07-25 pavedimą Nr. P-10-9

Auditą atliko valstybinių auditorių grupė:

Jolanta Balionienė (grupės vadovė)

Gražina Blaškevičienė

Vyrmandas Jašmontas

Akvilė Lekaveckaitė

Arūnas Juozas Gabrilavičius

Julius Lukošius

PRIEDAI

Valstybinio audito ataskaitos
„Dėl Lietuvos Respublikos žemės ūkio
ministerijoje atlikto finansinio
(teisėtumo) audito rezultatų“
1 priedas

Teisės aktai, kuriais vadovautasi atliekant funkcijų vykdymo, lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumo audito procedūras ir vertinimus

Veiklos srityje:

1. Lietuvos Respublikos žemės ūkio, maisto ūkio ir kaimo plėtros įstatymas;
2. Lietuvos Respublikos žuvininkystės įstatymas;
3. Lietuvos Respublikos biudžetinių įstaigų įstatymas;
4. Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymas;
5. Lietuvos Respublikos 2013 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas;
6. Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas;
7. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas;
8. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. gegužės 14 d. nutarimas Nr. 543 „Dėl Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių patvirtinimo“;
9. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 6 d. nutarimu Nr. 827 „Dėl strateginio planavimo metodikos patvirtinimo“;
10. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. balandžio 26 d. nutarimu Nr. 478 „Dėl Valstybės lėšų, skirtų valstybės kapitalo investicijoms, planavimo, tikslinimo, naudojimo, apskaitos ir kontrolės taisyklių patvirtinimo“;
11. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. birželio 3 d. nutarimas Nr. 719 „Dėl Inventorizacijos tvarkos patvirtinimo“
12. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. vasario 17 d. nutarimas Nr. 179 „Dėl Kasos darbo organizavimo ir kasos operacijų atlikimo taisyklių patvirtinimo“;

Turto srityje:

13. Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymas;
14. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. spalio 19 d. nutarimas Nr. 1250 „Dėl Pripažinto nereikalingu arba netinkamu (negalimu) naudoti valstybės ir savivaldybių turto nurašymo, išardymo ir likvidavimo tvarkos patvirtinimo (Dėl Pripažinto nereikalingu arba netinkamu (negalimu) naudoti valstybės ir savivaldybių turto nurašymo, išardymo ir likvidavimo tvarkos aprašo patvirtinimo)“;
15. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. gruodžio 3 d. nutarimas Nr. 1890 „Dėl Valstybės turto perdavimo panaudos pagrindais laikinai neatlygintinai valdyti ir naudotis tvarkos patvirtinimo“;

16. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. gruodžio 14 d. nutarimas Nr. 1524 „Dėl valstybės ir savivaldybių ilgalaikio materialiojo turto nuomos“;
 17. Lietuvos Respublikos žemės įstatymas;
 18. Lietuvos Respublikos žemės reformos įstatymas;
 19. Lietuvos Respublikos žemės ūkio paskirties žemės įsigijimo laikinasis įstatymas;
 20. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. lapkričio 16 d. nutarimas Nr. 1348 „Dėl valstybinės miško ūkio paskirties žemės sklypų pardavimo“;
 21. Lietuvos Respublikos piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymas;
 22. Lietuvos Respublikos kompensacijų už valstybės išperkamą nekilnojamąjį turtą dydžio, šaltinių, mokėjimo terminų bei tvarkos, taip pat valstybės garantijų ir lengvatų, numatytų piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatyme, įstatymas;
 23. Lietuvos Respublikos mokesčio už valstybės turto naudojimą patikėjimo teise įstatymas;
 24. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. vasario 16 d. nutarimas Nr. 236 „Dėl valstybinės žemės ūkio paskirties žemės sklypų pardavimo ir nuomos“;
 25. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. kovo 9 d. nutarimas Nr. 260 „Dėl naudojamų kitos paskirties valstybinės žemės sklypų pardavimo ir nuomos“;
 26. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. vasario 24 d. nutarimas Nr. 205 „Dėl žemės įvertinimo tvarkos“;
 27. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. birželio 6 d. nutarimas Nr. 665 „Dėl valstybės turtinių ir neturtinių teisių įgyvendinimo valstybės valdomose įmonėse tvarkos aprašo patvirtinimo“;
 28. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. rugpjūčio 23 d. nutarimas Nr. 1341 „Dėl Valstybės įmonių, kurių savininko teises ir pareigas įgyvendina žemės ūkio ministerija, vadovų, jų pavaduotojų ir vyriausiųjų buhalterių darbo apmokėjimo“;
- Išlaidų srityje:
29. Lietuvos Respublikos gyvulių veislininkystės įstatymas;
 30. Lietuvos Respublikos melioracijos įstatymas;
 31. Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymas;
 32. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 25 d. nutarimas Nr. 977 „Dėl Tarnybinių nuobaudų skyrimo valstybės tarnautojams taisyklių“;
 33. Lietuvos Respublikos valstybės politikų ir valstybės pareigūnų darbo apmokėjimo įstatymas;
 34. Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas;
 35. Viešųjų pirkimų tarnybos prie Vyriausybės direktoriaus 2003 m. vasario 25 d. įsakymas Nr. 1S-21 „Dėl viešojo pirkimo-pardavimo sutarčių kainodaros taisyklių nustatymo metodikos patvirtinimo“;
 36. Viešųjų pirkimų tarnybos prie Vyriausybės direktoriaus 2003 m. spalio 20 d. įsakymas Nr. 1S-100 „Dėl Tiekėjų kvalifikacijos vertinimo metodinių rekomendacijų patvirtinimo“
 37. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. birželio 3 d. nutarimas Nr. 719 „Dėl Inventorizacijos tvarkos patvirtinimo (Dėl Inventorizacijos taisyklių patvirtinimo)“;
 38. Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo 25 straipsnio, 1 priedo pakeitimo ir kai kurių su jais susijusių įstatymų pripažinimo netekusiais galios įstatymo, Lietuvos Respublikos teisėjų atlyginimų įstatymo priedėlio pakeitimo įstatymo 3 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos teisėjų atlyginimų įstatymo priedėlio pakeitimo įstatymo 2 straipsnio pakeitimo

įstatymo, Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos statuto 30 straipsnio pakeitimo įstatymo 3 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos tarnybos Kalėjimų departamente prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos statuto pakeitimo įstatymo 1 straipsnio pakeitimo įstatymo 3 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos civilinės krašto apsaugos tarnybos statuto 20 straipsnio pakeitimo įstatymo 3 straipsnio pakeitimo įstatymo įgyvendinimo įstatymas;

39. Lietuvos Respublikos darbo kodeksas;

40. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. vasario 13 d. Nr. 144 „Dėl 2013 metų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto patvirtintų asignavimų paskirstymo pagal programas“;

41. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993 m. liepos 8 d. nutarimas Nr. 511 „Dėl Biudžetinių įstaigų ir organizacijų darbuotojų darbo apmokėjimo tvarkos tobulinimo“;

42. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. sausio 11 d. nutarimas Nr. 11 „Dėl išlaidų judriojo ryšio paslaugoms limitų ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. kovo 5 d. nutarimo Nr. 331 „Dėl tarnybinių mobiliųjų telefonų“ ir jį keitusių nutarimų pripažinimo netekusiais galios“;

43. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. lapkričio 17 d. nutarimas Nr. 1341 „Dėl tarnybinių lengvųjų automobilių biudžetinėse įstaigose“;

44. Lietuvos Respublikos finansų ministro 2003 m. liepos 3 d. įsakymas Nr. 1 K-184 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių biudžetų pajamų ir išlaidų klasifikacijos patvirtinimo“;

45. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2010 m. kovo 30 d. įsakymas Nr. 3D-290 „Dėl Pagalbos veislininkystei taisyklių patvirtinimo“;

46. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2008 m. vasario 6 d. įsakymas Nr. 3D-58 „Dėl Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo programos patvirtinimo“;

47. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2008 m. rugpjūčio 21 d. įsakymas Nr. 3D-465 „Dėl Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo programos administravimo taisyklių patvirtinimo“;

48. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2007 m. gegužės 16 d. įsakymas Nr. 3D-237 „Dėl Žemės ūkio šviečiamųjų renginių, žemės ūkio parodų, mugių, konkursų organizavimo finansavimo taisyklių patvirtinimo“;

49. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2008 m. liepos 25 d. įsakymas Nr. 3D-417 „Dėl Biodegalų gamybos plėtros finansavimo taisyklių patvirtinimo“;

50. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2007 m. birželio 7 d. įsakymas Nr. 3D-293 „Dėl paramos teikimo už šalutinių gyvūninių produktų, neskirtų vartoti žmonėms, pašalinimą ir sunaikinimą“;

51. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2009 m. gruodžio 17 d. įsakymas Nr. 3D-979 „Dėl Maisto iš intervencinių atsargų tiekimo labiausiai nepasiturintiems asmenims Bendrijoje programos administravimo taisyklių patvirtinimo“.

Valstybinio audito ataskaitos
 „Dėl Lietuvos Respublikos žemės ūkio
 ministerijoje atlikto finansinio
 (teisėtumo) audito rezultatų“
 2 priedas

Raštai Žemės ūkio ministerijai ir pavaldžioms įstaigoms

Eil. Nr.	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas/ Priemonės/ Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
1.	Programos Leader ir žemdirbių mokymo metodikos centras	Dėl audito metu nustatytų dalykų	2014-05-07	S-(10-3339)-1271
2.	Lietuvos kiaulių augintojų asociacija	Dėl audito metu nustatytų dalykų	2014-05-16	S-(10-3339)-1346
3.	Žuvininkystės tarnyba prie Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos	Dėl audito metu nustatytų dalykų	2014-06-26	S-(10-3339)-1633
4.	Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos	Dėl audito metu nustatytų dalykų	2014-07-02	S-(10-3339)-1729
5.	Nacionalinė žemės tarnyba Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos	Dėl audito metu nustatytų dalykų	2014-07-07	S-(10-3339)-1805
6.	Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija	Dėl audito metu nustatytų dalykų	2014-07-09	S-(10-3339)-1877

Valstybinio audito ataskaitos
 „Dėl Lietuvos Respublikos žemės ūkio
 ministerijoje atlikto finansinio
 (teisėtumo) audito rezultatų“
 3 priedas

Rekomendacijų įgyvendinimo planas

Eil. Nr.	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas/ Priemonės/ Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
1.	Teikti konstruktyvią pagalbą pavaldžioms įstaigoms sprendžiant jų apskaitos atitikties VSAFAS reikalavimams klausimus.	Žemės ūkio ministerija	Ministerija pagal kompetenciją teiks konstruktyvią pagalbą pavaldžioms įstaigoms sprendžiant jų apskaitos atitikimo VSAFAS reikalavimams klausimus.	2014-12-31
2.	Ieškoti galimybių gauti detalesnę informaciją, siekiant tinkamai nurodyti gautinas sumas už išduotas lengvatines paskolas pagal VSAFAS reikalavimus.	Žemės ūkio ministerija	Ministerija kreipsis į banką dėl galimybės gauti detalesnę informaciją, kad galėtų tinkamai nurodyti gautinas sumas už išduotas lengvatines paskolas pagal VSAFAS reikalavimus.	2014-12-31
3.	Pagalbos veislininkystei taisyklėse nustatyti kilmės knygų rengimui ir tvarkymui reikalingų administracinių išlaidų limitus, objektyviai pagrindus patikslinti pagalbos veislininkystei lėšų skirstymo kriterijus ir jų dydžius, nustatyti valstybės biudžeto lėšų naudojimo asociacijose kontrolės procedūras ir užtikrinti jų vykdymą.	Žemės ūkio ministerija	Ministerija parengs Paramos veislininkystei taisyklių pakeitimą.	2014-12-31
4.	Įpareigoti Nacionalinę mokėjimo agentūrą sutartyje dėl paramos veislininkystei skyrimo nustatyti Žemės ūkio rūmų pareigą patvirtinti aiškius skaidrius pagalbos veislininkystės institucijoms skyrimo kriterijus, nustačius kiekinės užduotis asociacijoms ir lėšų naudojimo sąmatas, užtikrinti tinkamą valstybės biudžeto lėšų naudojimo asociacijose kontrolę.	Žemės ūkio ministerija	Ministerija parengs Paramos veislininkystei taisyklių pakeitimą.	2014-12-31
5.	Nustatyti genetiniams ištekliams išsaugoti skirtų valstybės biudžeto lėšų naudojimo kontrolės procedūras, užtikrinančias tinkamą	Žemės ūkio ministerija	Bus pakeista sutartis tarp Žemės ūkio ministerijos ir UAB Lietuvos žirgynas.	2014-11-01

Eil. Nr.	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas/ Priemonės/ Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
	šių lėšų naudojimą įmonėse, kurios vykdo išsaugojimą.			
6.	Patikslinti vieno selekcinio branduolio išlaikymo įkainį, įvertinus genetinių išteklių išsaugojimo priemonę vykdančių įmonių iš papildomos veiklos gaunamas pajamas.	Žemės ūkio ministerija	Ministerija kreipsis į Lietuvos agrarinės ekonomikos institutą dėl galimybės patikslinti vieno selekcinio branduolio išlaikymo įkainį, įvertinus genetinių išteklių išsaugojimo priemonę vykdančių įmonių iš papildomos veiklos gaunamas pajamas.	2015-06-01
7.	Iš tarnybinių kelionių organizavimo paslaugas teikiančio tiekėjo skrydžius pirkti tik sutartyje numatytais sąlygomis arba nutraukti su juo sudarytą sutartį.	Žemės ūkio ministerija	Iki to laiko, kol pirkimas bus įvykdytas ir pasirašyta nauja sutartis, paslaugos bus perkamos vadovaujantis Sutartimi.	2015-06-01
8.	Žemės ūkio renginius, parodas, muges ir konkursus organizuoti vadovaujantis nustatytais jų organizavimo ir finansavimo taisyklėmis; organizuojant tokius renginius nesudaryti išskirtinių sąlygų atskiroms žirgų augintojų asociacijoms ar kitiems juridiniams asmenims.	Žemės ūkio ministerija	Ministerija atsižvelgs į Valstybės kontrolės rekomendacijas.	2014-12-30
9.	Kartu su Nacionaline mokėjimo agentūra imtis teisinių priemonių dėl materialinės žalos išieškojimo iš privačios bendrovės dėl netinkamai jos suteiktų ekspertinio ir teisinio vertinimo paslaugų.	Žemės ūkio ministerija	Parengta pretenzija UAB „E“. Šiuo metu laukiama CPVA pakartotinio tyrimo rezultatų dėl pažeidimo.	2014-12-31
10.	Ministro įsakymuose dėl ministerijos struktūros ir pareigybių sąrašo keitimų nurodyti konkrečius valstybės tarnautojus, kurie būtų atsakingi už konkrečių tolimesnių dokumentų rengimą ir teisėtumo užtikrinimą (įspėjimas apie pareigybės panaikinimą, kito darbo siūlymas ir nesant tokio darbo – sprendimas dėl atleidimo).	Žemės ūkio ministerija	Vidaus teisės aktuose bus nurodomi konkrečius valstybės tarnautojus, kurie būtų atsakingi už konkrečių tolimesnių dokumentų rengimą ir teisėtumo užtikrinimą	2014-12-31

Atstovas ryšiams, atsakingas už Valstybės kontrolės informavimą apie rekomendacijų įgyvendinimą plane nustatytais terminais: Žemės ūkio ministerijos Vidaus audito departamento Vidaus veiklos audito skyriaus vedėja Aldona Benetienė, tel. 2391 128.